

§ 1 Val av ställföreträdande justitieombudsman

Val av ställföreträdande justitieombudsman företogs.

Följande skrivelse hade kommit in från konstitutionsutskottet:

Till riksdagen

Den tid för vilken Lars Lindström är vald att vara ställföreträdande justitieombudsman löper ut den 1 december 2021.

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av ställföreträdande justitieombudsman.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för två år från den 1 december 2021 till ställföreträdande justitieombudsman omväljer Lars Lindström.

Stockholm den 11 november 2021

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed för två år från och med den 1 december 2021 till

ställföreträdande justitieombudsman

Lars Lindström

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 4 november justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Förste vice talmannen meddelade att *Markus Wiechel* (SD) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 25 november, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Christina Nilsson* (SD).

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2021/22:7 för tisdagen den 23 november i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från kulturutskottet.

§ 5 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motion
2021/22:4313 till socialutskottet

*Redovisning av
AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2020*

§ 6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2020

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU6
Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2020 (skr. 2020/21:130) föredrogs.

Anf. 1 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Sveriges pensioner har ju verkligen varit en het fråga de senaste dagarna. Nu ska vi debattera AP-fonder, som ingår i finansieringssystemet för våra pensioner.

En förutsättning för goda pensioner i framtiden är att Sverige fortsätter att ha framgångsrika företag och framgångsrik forskning, offentliga investeringar som tryggar tillgången på infrastruktur och bostäder, en väl utbyggd offentlig välfärd och en politik för ökad jämlikhet.

Vänsterpartiet anser att AP-fonderna bör användas aktivt och ta ett långsiktigt ägaransvar som kontrast till de kortsiktiga vinstintressen som präglar stora delar av finansmarknaden i dag. Ett starkt svenskt näringsliv förutsätter en aktiv och målmedveten näringspolitik. AP-fonderna skulle i större utsträckning än i dag kunna utnyttjas för att möjliggöra detta.

Det finns ett utbrett missnöje med de kortsiktiga avkastningskrav som styr mycket av investeringarna. Vänsterpartiets uppfattning är att AP-fondsmedlen inte ska utnyttjas i spekulativa syften utan bör förvaltas utifrån långsiktiga, samhällsekonomiska kriterier. Pensionärernas pengar ska tryggas, och detta görs bäst genom att AP-fonderna tar ett långsiktigt ägaransvar i syfte att upprätthålla en hög sysselsättning och hållbar tillväxt.

Vänsterpartiet föreslår därför bland annat att Första AP-fonden omvandlas till en fond för samhällsnyttiga investeringar. Den kan då investera i till exempel miljöteknik, medicin, bostäder, gruvnäring eller infrastruktur.

Fru talman! Första–Fjärde AP-fonden ska förvalta fondmedlen på ett föredömligt sätt genom ansvarsfulla investeringar och ett ansvarsfullt ägande. Särskild vikt ska fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas utan att det görs avkall på det övergripande målet för placeringsverksamheten.

Vänsterpartiet välkomnar målet för placeringsverksamheten men ifrågasätter om det kommer att göra tillräcklig skillnad. Samtidigt som detta

mål infördes slog ju regeringen fast att miljö, socialt ansvar och bolagsstyrning ska främjas utan att det görs avkall på det övergripande målet för placeringsverksamheten.

I regeringens skrivelse, som vi nu debatterar, görs en utvärdering av effekterna av de nya placeringsreglerna. Utvärderingen visar att marknadsvärdet för placeringar i fossil energi för Första–Fjärde AP-fonden har minskat med cirka 80 procent, men Tredje och Fjärde AP-fonden har fortfarande fossila bolag i sina portföljer motsvarande ungefär 4 miljarder kronor.

SVT:s granskning av AP-fondernas placeringar visar dessutom att Sjunde AP-fonden har över 11 miljarder investerade i fossila tillgångar. Varken Sjätte eller Sjunde AP-fonden omfattas av samma regelverk som Första–Fjärde AP-fonden. Vänsterpartiet menar att alla AP-fonder ska omfattas av krav på föredömlighet och hållbara investeringar.

Det måste också ställas tuffare krav på alla AP-fonder när det gäller miljö och etik. Att Tredje AP-fonden investerar i kärnvapenbolag är inte etiskt försvarbart.

Vänsterpartiet föreslår att placeringarna ska vägledas av följande riktlinjer:

- Miljömässiga och etiska hänsyn ska likställas med målet om hög avkastning.
- AP-fonderna ska inte göra några nyinvesteringar i kol, olja eller fossilgas.
- AP-fonderna ska divestera befintliga innehav i fossilindustrin, och detta ska ske inom två år.
- Samtliga AP-fonder ska ha kvantitativa mål för investeringar i förnybar energi.
- Samtliga AP-fonder ska redovisa beräknade utsläpp av växthusgaser för sina investeringar.
- AP-fonderna ska inte investera i bolag som använder skatteparadis för att undgå beskattning.

Fru talman! I dag begränsas AP-fondernas investeringar i onoterade bolag. Vi i Vänsterpartiet anser att Första–Fjärde AP-fonden ska kunna direktinvestera i onoterade bolag, vilket vi också föreslagit i vår motion.

Det nuvarande regelverket för Första–Fjärde AP-fonden innehåller bestämmelser som begränsar AP-fondernas inflytande i de bolag de investerar i. För att vi ska kunna använda AP-fonderna som en del i en strategisk näringspolitik måste detta åtgärdas.

Rörliga ersättningssystem i finanssektorn var en bidragande orsak till finanskrisen 2007–2009. Förutom vd och övrig fondledning har de flesta anställda i AP-fonderna rörliga ersättningar utöver sin fasta lön. Ersättningssystemen riskerar att leda till spekulation och mer riskfyllda placeringar. Ett förbud mot rörliga ersättningar för anställda i AP-fonderna bör därför införas.

Vi menar också att ett oberoende råd bör tillsättas i syfte att årligen följa upp AP-fondernas placeringar och kontinuerligt utvärdera verksamheten. Rådets uppföljning och utvärderingar bör inriktas på huruvida de

företag som AP-fonderna investerar i lever upp till de etiska riktlinjerna om mänskliga rättigheter och vilka miljömässiga hänsyn de tar. Såväl uppföljningarna som utvärderingarna ska presenteras för riksdagen och vara föremål för debatt.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer men yrkar här bifall endast till reservation 1.

Anf. 2 JOAKIM SANDELL (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och därmed avslag på reservationerna.

I en debatt om AP-fonderna och deras resultat är det inte helt oviktigt att påminna om vad deras uppdrag är. Det är att förvalta fondmedlen så att de blir till största möjliga nytta för inkomstpensionssystemet. Förvaltningen ska ta sin utgångspunkt i pensionssystemets åtagande.

Uppdraget är reglerat i lag och utgör tillsammans med placeringsreglerna ramverket för AP-fondernas arbete. Av placeringsreglerna kan man bland annat utläsa att fonderna är ålagda att ta hänsyn till miljö och etik i placeringsverksamheten utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning. Fonderna ska inte ha näringspolitiska eller ekonomisk-politiska mål.

Fru talman! År 2020 var på många sätt ett mycket speciellt år. I början av året slog coronapandemin till med full kraft. Många förlorade nära och kära till följd av pandemin. Samhällen stängdes ned, och många var de som förlorade jobbet eller blev permitterade. Finansmarknaderna påverkades också. Men trots de kraftiga nedgångarna på världens aktiebörser i början av pandemin gav buffertfonderna ett samlat resultat efter kostnader på nästan 132 miljarder kronor, vilket motsvarar en avkastning på kapitalet med 8,5 procent. Och under året överförde buffertfonderna nästan 32 miljarder till pensionssystemet för att säkra de löpande pensionsutbetalningarna.

När det gäller fondernas roll som buffert för att hantera löpande över- och underskott i pensionssystemen har fonderna sedan 2009 betalat ut 271 miljarder för att täcka det förväntade underskott som bland annat uppstod när 40-talistgenerationen började gå i pension. Enligt Pensionsmyndighetens prognos kommer underskottet i pensionssystemet att ligga kvar på ungefär nuvarande nivå de närmaste åren, och ytterligare 121 miljarder kronor av fondtillgångarna kommer att behöva användas fram till och med 2024 för att täcka underskottet.

Fru talman! Den 1 januari 2019 fick Första–Fjärde AP-fonden ett nytt mål för placeringsverksamheten. Pensionskapitalet ska förvaltas på ett förredömligt sätt genom ansvarsfulla investeringar och ansvarsfullt ägande. Det övergripande målet är dock fortfarande hög avkastning till låg risk.

Syftet med det nya målet är att fonderna ska beakta miljöaspekter, sociala aspekter och bolagsstyrningsaspekter i sin kapitalförvaltning. Målet är bland annat att fonderna ska ta fram en gemensam värdegrund för förvaltningen, gemensamma riktlinjer för vilka tillgångar pensionsmedlen inte bör placeras i samt gemensamma riktlinjer för hur resultatet av förvaltningen enligt det nya målet ska redovisas. Förhoppningsvis kan vi enas om liknande regler även för Sjätte och Sjunde AP-fonden.

Hur har det då gått med AP-fondernas implementering av de nya reglerna? Gällande till exempel utvecklingen av Första–Fjärde AP-fondens

placeringar i verksamhet med fossil energi tittade McKinsey på regeringens uppdrag på perioden 2016–2020, och marknadsvärdet av placeringar i fossil energi har minskat från 16 miljarder 2016 till 4 miljarder 2020, vilket är en nedgång med knappt 80 procent. Men till bilden hör att under samma period ökade kapitalet i fonderna med 350 miljarder eller 30 procent.

Rapporten från McKinsey noterar också att minskningen har tilltagit efter att de nya placeringsreglerna trädde i kraft 2019. Enligt utskottet är det en bra utveckling som tyder på att de nya målen för hållbarhet bidragit till en ökad fokusering på hållbarhetsarbetet.

Avslutningsvis, fru talman: Att AP-fonderna förvaltar våra pensionspengar på ett hållbart sätt behöver vi ständigt hålla under lupp och utvärdera. AP-fondernas övergripande mål är långsiktigt hög avkastning för att säkerställa trygga pensioner till Sveriges löntagare. Långsiktigheten kommer att innebära att till exempel fossila investeringar fasas ut.

Att förvalta våra pensionspengar är ett stort ansvar, inte minst eftersom det just handlar om våra pensioner. Då behöver också investeringarna vara långsiktigt hållbara för att vi ska ha trygga pensioner som busschauffören och sjuksköterskan kan leva på.

Jag är också övertygad om att det finns en stark förväntan från spararna att de pensionspengar som AP-fonderna förvaltar går till bra verksamhet och inte till verksamhet som till exempel kränker mänskliga rättigheter eller förstör vår planet.

Med detta vill jag avsluta med att säga att vi socialdemokrater på intet sätt utesluter ytterligare förändringar av regelverket om det visar sig nödvändigt.

(Applåder)

Anf. 3 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Joakim Sandell sa i sitt anförande dels att det förhoppningsvis kommer att bli samma regler för Sjätte och Sjunde AP-fonden när det gäller föredömlighet och hållbara investeringar, dels att han för Socialdemokraternas räkning inte utesluter att det kan komma framtida förslag till förändringar. Om nu ledamoten sätter detta hopp till att det ska vara samma regler för Sjätte och Sjunde AP-fonden undrar jag när ledamoten beräknar att det kommer ett sådant förslag.

Just nu har AP-fonderna minst 15 miljarder i fossila tillgångar. Det är för mig 15 miljarder för mycket. Vi måste divestera. Staten kan inte äga aktier eller liknande i företag som jobbar med fossil energi.

Detsamma gäller Tredje AP-fonden, som investerar i bolag som sysslar med kärnvapen. Jag hörde det inte nämnas i ledamotens anförande och skulle gärna vilja höra om det verkligen är etiskt försvarbart och i enlighet med reglerna att investera i bolag som sysslar med kärnvapen.

(Applåder)

Anf. 4 JOAKIM SANDELL (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågorna.

Jag kan inleda med att försöka svara på frågan när det gäller ordet förhoppningsvis. Det har väl inte undgått någon att Socialdemokraterna inte har egen majoritet här i kammaren. Men det är min förhoppning att vi kan samla en majoritet för liknande regler för Sjätte och Sjunde AP-fonden.

Det ligger ju ett förslag kopplat till Sjätte AP-fonden, och Pensionsgruppen tittar för tillfället på Sjunde AP-fonden. Vi får sedan se hur hanteringen går vidare.

När det gäller investeringar i fossil energi kan det ibland vara lite komplicerat. Jag själv kommer från Malmö. På andra sidan sundet finns ett bolag som är verksamt inom energisektorn, Ørsted. Det är ett bolag som tidigare hanterade de danska olje- och gastillgångarna, men man har nu bestämt sig för att avyttra dem och gå över till att producera förnybar energi.

Då är alltid frågan: Ska man vara med på den här utvecklingen som ägare eller ska man lämna den helt åt sidan? När det gäller balansgången mellan fossilt och icke-fossilt är det faktiskt också bra att man som ägare är med och driver på utvecklingen. Att bara titta på innehavet i enskilda aktier kan ibland vilseleda när man ska se vilken väg de här företagen är på väg att ta. Om man hade varit aktieägare i till exempel Ørsted hade man ju fått vara med om en ordentlig resa, för marknaden har prioriterat företag som vänder utvecklingen.

Anf. 5 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Ska man tolka det som Joakim Sandell säger som att de minst 15 miljarder som staten via AP-fonderna har investerat i fossil energi håller på att omvandlas till något annat? Hur stor andel av det är detta enda bolag som ledamoten nämner? Kan ledamoten uttala sig om alla de minst 15 miljarderna?

Jag konstaterar också att jag inte fick något svar på min fråga om kärnavapen. Ledamoten sa att han med ”förhoppningsvis” menade att han har en förhoppning om att det kommer att finnas en majoritet, och det hoppas självklart jag också. Socialdemokraterna och alla andra partier är naturligtvis välkomna att rösta för Vänsterpartiets motion och se till att vi får en förändring här och nu, för vi behöver verkligen divestera.

Jag är lite trött på hänvisning till Pensionsgruppen; det har hänvisats till Pensionsgruppen i flera veckor nu. Vi är en riksdag, och vi måste kunna ta initiativ och fatta beslut utan en grupp som inte är representativ.

Slutligen konstaterar jag att det inte är första gången regeringspartier hellre säljer fossil energi än lägger ned den. Under denna mandatperiod har regeringen hellre sålt ett kolkraftverk än lagt ned det.

Jag vill se lite mer initiativ från det jag hoppas är det blivande regeringspartiet.

Anf. 6 JOAKIM SANDELL (S) replik:

Fru talman! Vi ledamöter kan vara trötta på lite olika saker. Ibland blir jag lite trött på partier som har en förmåga att måla upp allt i svart och vitt och göra det enkelt för sig och i sina motioner gå i helt olika riktningar. Sådant kan man enkelt göra i opposition.

Vänsterpartiets motionsyrkanden går bland annat ut på att vi ska öka innehavet i onoterade bolag. Onoterade bolag är ofta förknippade med högre risk och högre förvaltningskostnad, och ni berömmar att förvaltningskostnaderna har gått ned. Å andra sidan vill ni minska riskerna genom att ta bort de rörliga ersättningarna.

Vänsterpartiet har ingen röd tråd i sitt motionerande kopplat till denna verksamhet, och så kan man som sagt bete sig när man sitter i opposition.

När det gäller Pensionsgruppens representativitet: Sist jag räknade företrädde de partier som sitter i Pensionsgruppen en överväldigande majoritet av Sveriges väljare. I min värld är Pensionsgruppen därför mer representativ än vad Vänsterpartiet är.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 7 Anpassningar av svensk lag till EU:s förordningar om Schengens informationssystem

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU9
Anpassningar av svensk lag till EU:s förordningar om Schengens informationssystem (prop. 2020/21:222)
föredrogs.

Anf. 7 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu justitieutskottets betänkande *Anpassningar av svensk lag till EU:s förordningar om Schengens informationssystem*.

Initialt ska jag göra en generell reflektion över att vi har något olika uppfattningar om fördelar och nackdelar med en fri rörlighet inom Europa och mer specifikt Schengen.

Samtidigt som den fria rörligheten förenklar livet för enskilda och berikar våra länder på många sätt går det inte att förneka att den fria rörligheten bidragit till enorma problem, inte minst för Sverige.

För vårt utskotts räkning handlar det kanske främst om en kriminalitet som kan operera fritt över gränser, vilket på många sätt utgör ett betydligt större problem för våra rättsvärdande myndigheter än kriminalitet som enklare kan utredas mot egna medborgare som befinner sig i vårt land.

Inte minst ser vi också hur en fri rörlighet utnyttjas för illegal migration och de bakomliggande intressen som främjar en sådan mot EU:s medlemsstater.

Fru talman! Den här typen av ärende kanske inte brukar utgöra en grund för stora meningsskiljaktigheter mellan våra respektive partier. Betänkandet syftar ju huvudsakligen till att anpassa svensk rätt till EU:s nya regelverk om Schengens informationssystem med ändringar i bland annat utlänningslagen och offentlighets- och sekretesslagen.

Men Sverigedemokraterna finner ändå anledning att rikta viss kritik mot regeringens förslag till beslut, och vi har i betänkandet ett par reservationer med anledning av regeringens senfärdighet och begränsningar.

För det första ger SIS-regelverket utökade möjligheter till kontroll i brottsbekämpande syfte i ärenden där gränsöverskridande brottslighet förekommer.

Mot bakgrund av den rådande situationen i Sverige anser vi att det är synnerligen oroande att regeringens utgångspunkt är att endast de ändringar av svensk lag som krävs för att Sverige ska uppfylla sina förpliktelser ska genomföras.

Vi menar att Sverige behöver använda alla tillgängliga medel för att motverka brottslighetens utveckling och föreslår därför att en ny utredning

Prot. 2021/22:34
25 november

*Redovisning av
AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2020*

Anpassningar av svensk lag till EU:s förordningar om Schengens informationssystem

ska tillsättas för att ta vara på de möjligheter till bättre kontroll som finns genom SIS-regelverket.

Fru talman! I propositionen anges att Polismyndighetens hemställan om stärkt brottsbekämpning med stöd av biometriska uppgifter bereds inom Regeringskansliet men att det inte har funnits tid att bereda förslagen inom ramen för just det här lagstiftningsärendet.

Mot bakgrund av vad Polismyndigheten anger i sin hemställan om behovet av en ny reglering och den tid som gått sedan hemställan gjordes i juni 2019 anser vi att det finns skäl att rikta ett tillkännagivande till regeringen om just insamling och användning av biometriska uppgifter.

I hemställan pekar Polismyndigheten också på att förstörandet av biometriska uppgifter omedelbart efter kontroll och avslutad sökning medför problem och i förlängningen snarare kan innebära ökade integritetskränkningar.

Lagring och användning av biometriska uppgifter är ett viktigt verktyg för att kunna kontrollera personer som reser in i Sverige och vistas inom landet. Vi anser därför att det är angeläget att en utredning tillsätts och ges i uppdrag att göra en översyn av nationell lagstiftning för att möjliggöra utökad lagring av biometriska uppgifter.

Fru talman! Detta är huvudsakligen synpunkter som har inkommit i remissvaren från både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

I betänkandet finns också ett särskilt yttrande från Moderaterna och Kristdemokraterna som tar fasta på ungefär samma kritik.

Fru talman! Jag står bakom båda våra reservationer, men för tids vinande yrkar jag endast på reservation 2 om användningen av SIS-regelverkets möjligheter till kontroll.

Anf. 8 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 av Vänsterpartiet. Anledningen är att vi av flera skäl har en kritisk inställning till Schengens informationssystem, SIS.

Vänsterpartiet röstade emot Sveriges anslutning till Schengenkonventionen när frågan avgjordes av riksdagen för 20 år sedan. De tyngsta invändningarna vi hade då var att Schengensamarbetet hotade den personliga integriteten och riskerade att inskränka flyktingars möjligheter att söka asyl och att det viktiga samarbetet mot gränsöverskridande brottslighet borde ha organiserats i former som inte hotade den enskildes rätts-säkerhet och asylrätten.

Fru talman! Dessvärre fick vi rätt i våra farhågor. Trots de försäkringar om motsatsen som regeringen då lämnade har Sverige steg för steg genomfört förändringar av migrationslagstiftningen och transportörsansvaret som inneburit stora försämringar när det gäller flyktingars rättigheter och rätten att söka asyl.

Förutom att regeringen använder undandragande av rättigheter som ett sätt att försöka skrämja bort människor på flykt eller betalar diktaturer i tredjeländer för att hålla människor på flykt borta är detta ytterligare ett sätt där vi ser att rättssäkerheten står på spel.

Vänsterpartiet har sedan tillkomsten av informationssystemet ifrågasatt att SIS inte bara handlar om personer som begått brott eller är misstänkta för brott. SIS används för en omfattande registrering av så kallad

förebyggande natur, det vill säga registrering av personer som inte är brottsmisstänkta.

En stor del av de personer som i dag finns registrerade i SIS är personer från länder utanför Schengenområdet som av olika skäl fått avslag på sina asylansökningar. Betydelsen av en sådan registrering är att personen i fråga kan avvisas direkt vid Schengens yttre gräns.

Antalet sådana avvisningar har också ökat markant. Möjligheten för en avvisad asylsökande att få rättelse måste dessutom anses som minimal då personen efter avvisning inte har tillgång till den rättsapparat som har till uppgift att rätta till eventuella felaktigheter.

Detta innebär att personer med helt legitima asylskäl nekas prövning i enlighet med Genèvekonventionen, vilket är en mycket dålig effekt av registreringen. En asylsökande ska alltid prövas i enlighet med tillämpliga konventioner oavsett tidigare beslut. En registrering i SIS ska enligt Vänsterpartiet inte få innebära att den sökande fråntas sin rätt till sådan prövning.

Fru talman! Vi har tidigare yrkat avslag på förslaget om den nu gällande grunden för återkallande av uppehållstillstånd, det vill säga att ett annat Schengenland uppfört personen i fråga på en nationell spärrlista. I förarbetena uttalade regeringen att det krävs mycket starka skäl för att återkalla ett uppehållstillstånd som beviljats i Sverige och att endast ett mycket starkt nationellt intresse i en annan Schengenstat kan anses tillräckligt.

Vänsterpartiet kritiserade dock redan i det sammanhanget att det inte angavs i propositionen i vilka fall ett sådant återkallande skulle kunna ske. Nu när regeringen föreslår en utökad möjlighet att återkalla uppehållstillstånd framstår det som ännu viktigare att grunden för återkallelse är rättsäker, tydlig och transparent.

Både Asylrättscentrum och Röda Korset efterlyser i sina remissvar en tydligare motivering av i vilka situationer en återkallelse av uppehållstillstånd eller längre visering kan bli aktuell. Vänsterpartiet instämmer i remissinstansernas synpunkter. En otydlig reglering av detta område öppnar för godtyckliga bedömningar, med långtgående konsekvenser för den person som på oklara grunder riskerar att få sitt uppehållstillstånd återkallat.

I och med att det kommer från EU och är något som vi förbundit oss att följa kommer vi att föreslå att regeringen på ett tydligare sätt måste definiera vilka situationer som avses i de nya bestämmelserna om återkallande av uppehållstillstånd.

Visserligen ska det enligt den föreslagna lagtexten i utlänningslagen fortfarande krävas tillräckliga skäl för att ett återkallande ska få ske. Vi anser dock inte att detta räcker för att förslaget ska vara rättssäkert. Därför bör den regering som nu ska tillträda återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att de situationer där ett uppehållstillstånd kan återkallas definieras på ett tydligt och rättssäkert sätt.

Anf. 9 MARIA STRÖMKVIST (S):

Fru talman! I förra veckan debatterade vi från justitieutskottet slopade straffrabatter, skärpta straff för våld i nära relationer och fler möjligheter att använda tidiga förhör. Om ungefär två veckor ska vi, om allt går som det ska, debattera budgeten på vårt område. Men i dag handlar det om regeringens proposition om anpassningar av svensk lag till EU:s förordning-

Prot. 2021/22:34
25 november

*Anpassningar av
svensk lag till EU:s
förordningar om
Schengens infor-
mationssystem*

ar om Schengens informationssystem, till vilken jag yrkar bifall i dess helhet. Detta visar vilka skilda områden vårt utskott har att jobba med.

Fru talman! Schengens informationssystem är ett informationssystem som fungerar som ett efterlysningshjälpmedel och, i viss mån, som ett spaningshjälpmedel. Informationssystemet är ett system som Schengenländerna använder för att utbyta information med varandra när det gäller polissamarbete, straffrättsligt samarbete och migrationskontroll. Regelverket kring detta innehåller både möjligheter och krav på att medlemsstaterna ska lägga in olika typer av registreringar. Till exempel ska ett land kunna bistå ett annat land med att gripa en efterlyst person.

I informationssystemet kan varje medlemsstat föra in uppgifter om personer och vissa föremål som är efterlysta eller eftersökta tillsammans med en begäran om att en särskild åtgärd ska vidtas om personen eller föremålet påträffas.

Tillsynen över hanteringen av uppgifter i systemet delas mellan Europeiska datatillsynsmannen och EU-ländernas nationella dataskyddsmyndigheter. Arbetet sker i ett samarbetsorgan, och för att samordna tillsynen träffas företrädare ett par gånger om året.

För att Sverige ska kunna uppfylla sina åtaganden enligt förordningen behöver vi göra några lagändringar, som propositionen innehåller. I propositionen föreslår regeringen alltså en ny lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem samt ändringar i bland annat utlänningslagen och offentlighets- och sekretesslagen.

(Applåder)

Anf. 10 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! De fyra friheterna – den fria rörligheten för varor, tjänster, människor och kapital – är kärnan i det europeiska samarbetet och skapar stora ekonomiska, sociala och kulturella värden för Sverige och Europa.

En förutsättning för att den fria rörligheten för människor ska fungera inom unionen är att det finns en tillfredsställande yttre gränskontroll, att det finns möjligheter att säkert identifiera tredjelandsmedborgare som reser in i eller vistas i landet samt att medlemsstaterna har möjlighet att utbyta information med varandra inom polissamarbetet, det straffrättsliga samarbetet och migrationskontrollen. Detta informationsutbyte sker inom ramen för Schengens informationssystem, som vi diskuterar nu i dag.

Med anledning av att tre nya EU-förordningar om Schengens informationssystem antogs 2018 och kan träda i kraft tidigast den 28 december 2021 efter beslut av kommissionen behöver svensk rätt anpassas. Från moderat sida accepterar vi i dag regeringens bedömning att endast göra nödvändiga anpassningar av svensk rätt i detta ärende med anledning av att tidsramen är knapp.

I remissbehandlingen kritiserar dock regeringens avgränsade ansats, och både Polismyndigheten och Migrationsverket efterfrågar en mer djupgående analys av möjligheten till sökning och lagring av biometri. Vi instämmer i kritiken från remissinstanserna men konstaterar samtidigt att det i dag saknas beredningsunderlag för att utforma regleringen annorlunda i detta ärende. Men det kunde ha varit annorlunda, fru talman.

De tre förordningarna antogs för tre år sedan. Den promemoria som ligger till grund för propositionen kunde från början ha getts en bredare

ansats för att därigenom möjliggöra mer omfattande förändringar av svensk rätt. För mer än två år sedan hemställde Polismyndigheten hos regeringen om en allmän översyn av regelverket för biometriska uppgifter. Först i maj i år tillsatte regeringen den utredning som ska titta på frågan.

Vi moderater har under flera års tid påpekat att dagens regelverk för biometri är splittrat och förlegat. Vi har också i flera år krävt att regeringen ska göra en översyn av regelverket med målet att de brottsbekämpande myndigheterna i större utsträckning ska kunna utnyttja det kraftfulla verktyg som biometriska uppgifter kan vara i brottsutredningar.

Vi uttrycker vår kritik i ett särskilt yttrande i betänkandet, men med tanke på att regeringen nyligen har tillsatt en utredning som ska titta på frågan ser vi ingen anledning att i dag kräva att ytterligare utredningar av frågan ska tillsättas.

Kammaren kommer också senare under riksmötet att behandla motionsyrkanden från oss moderater som behandlar just frågan om hantering av biometriska uppgifter. Vi avser därför att komma tillbaka i samband med det.

Fru talman! Regeringens hantering av anpassningar av svensk rätt till Schengenförordningarna är symtomatisk för den bristande handlingskraft som den socialdemokratiskt ledda regeringen har haft inom rättspolitikerna de senaste sju åren: gör alltid så lite som möjligt, så sent som möjligt.

Magdalena Andersson, Socialdemokraternas nya partiledare, säger att hon vill lyfta på varje sten för att få bukt med brottsligheten. Den berättigade fråga som infinner sig är varför hon och regeringen har låtit dessa stenar ligga kvar på marken i sju år.

Med en mer proaktiv regering hade det kunnat se annorlunda ut. Regeringen hade kunnat utforma en promemoria som skulle möjliggjort att inte bara genomföra de allra mest nödvändiga förändringarna av svensk rätt. Regeringen hade mer skyndsamt kunnat tillsätta utredningen om biometri i brottsbekämpningen efter Polismyndighetens hemställan.

Nu kommer det sannolikt att ta minst fem år från att Polismyndigheten gjorde en hemställan tills vi kan ha en ny lagstiftning på plats.

Sverige är värd en bättre regering som kan få ordning på Sverige.

Anf. 11 INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD):

Fru talman! Dagens debatt gäller, som många av mina kollegor i justitietskottet har nämnt, regeringens förslag till ny lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Schengens informationssystem och de förslag som är nödvändiga i bland annat utlänningslagen och offentlighets- och sekretesslagen. Bakgrunden till förändringen är att svensk rätt ska anpassas till EU:s nya regelverk. Som har nämnts antogs det 2018.

Schengens informationssystem, SIS, är ett system som Schengenländerna använder för att utbyta information med varandra inom ramen för polissamarbete, straffrättsligt samarbete och migrationskontroll. Det består dels av ett centralt datasystem, dels av nationella datasystem i de deltagande medlemsstaterna.

Regelverket innehåller bestämmelser som möjliggör eller kräver att medlemsstaterna lägger in olika typer av registreringar. Vissa typer av registreringar syftar till att informera övriga medlemsstater om ett visst förhållande, till exempel att en person har nekats inresa till det registrerande landet. Andra registreringar syftar i stället till att andra medlemsstater ska

bistå det registrerande landet med en viss åtgärd, till exempel att gripa en efterlyst person eller att undersöka ett föremål.

Fru talman! Schengens informationssystem är ett viktigt verktyg för den svenska polisens arbete och för gränskontroller. Men det har samtidigt lyfts fram ett behov av förändringar.

När utskottet och riksdagen tidigare behandlade propositionen *Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket*, under det förra riksmötet var regeringens bedömning i den propositionen att fotografier och fingeravtryck som tagits för en kontroll omedelbart bör förstöras när kontrollen är avslutad. Men vi anser att det är en fråga som behöver utvärderas ytterligare.

Att frågan behöver genomlysas ytterligare har också Polismyndigheten lyft fram, både i remissvar och i en hemställan om en allmän översyn av det nationella regelverket om bland annat insamling av biometriska uppgifter för att stärka den brottsbekämpande verksamheten.

Denna begäran gjorde polisen, som min kollega Mikael Damsgaard nämnde, redan i juni 2019, alltså för två och ett halvt år sedan. I denna hemställan till Justitiedepartementet anges att regeringen bör göra en översyn om insamling, lagring och användning av biometriska uppgifter för att stärka den brottsbekämpande verksamheten.

Polisen redogör i hemställan för ett växande behov av tillgång till biometriska uppgifter, bland annat fingeravtryck, fotografier och dna. Man konstaterar att det på EU-nivå pågår arbete med flera rättsakter som rör polisens möjligheter att använda biometriska uppgifter till stöd för identifiering av personer men att anpassningar behövs även i nationell rätt.

Polismyndigheten ser således ett behov av författningsändringar vad gäller förutsättningarna för att samla in biometriska uppgifter och förutsättningarna enligt framför allt dataskyddsregleringen för att lagra och använda sådana uppgifter i brottsbekämpande syfte.

Detta är alltså vad polisen efterfrågar. Har då regeringen besvarat eller agerat skyndsamt efter polisens hemställan om behov av förändring? Svaret är, liksom situationen för mycket inom dagens rättsområde, tyvärr nej.

Fru talman! Faktum är att regeringen beslutade först den 20 maj i år, det vill säga hela två år efter polisens begäran, att ge en särskild utredare i uppdrag att se över förutsättningarna för att använda biometri som verktyg i brottsbekämpningen. Biometriutredningen ska redovisa uppdraget senast den 20 februari 2023.

Fru talman! Återigen har vi ett exempel på hur regeringen senfärdigt hanterar rättsapparatusens efterfrågade behov av förändring. I detta fall gäller det polisens begäran om utökade befogenheter och förslag på nödvändiga förändringar.

Det tar två år att tillsätta en utredning och ytterligare ett och ett halvt år innan utredningen ger ett svar. Sedan ska utredningen remitteras och regeringen presentera en proposition. Har polisen tur finns det en förändring vad gäller hanteringen av biometriska uppgifter i praktisk funktion under 2024, det vill säga kanske fem år efter begäran. Det är verkligen för sent och visar återigen att Sverige behöver en ny regering som prioriterar de rättsvårdande myndigheternas behov högre.

Fru talman! Vi kristdemokrater delar den uppfattning som uttrycks i en följd motion i samband med propositionen om att det är angeläget att frågan om lagring av biometriska uppgifter ses över. Men frågan är komplex

och behöver behandlas mer samlat än vad detta ärende medger. Mot bakgrund av det och att en utredning med inriktning på en översyn nyligen har tillsatts avstår vi från att reservera oss. I stället stöder vi det särskilda yttrande som vi har tillsammans med Moderaterna.

Fru talman! Biometri är ett mycket kraftfullt verktyg i brottsbekämpningen. Vi och många andra har under flera år krävt en översyn av lagstiftningen för att ge polisen bättre förutsättningar att samla in, lagra och använda biometriska uppgifter. Det är dags att ge högre prioritet åt polisens begäran och ge dem de verktyg som de behöver och efterfrågar för att säkerställa tryggheten i vårt samhälle.

Sverige behöver verkligen en ny regering som tar de rättsvårdande myndigheternas begäran på allvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

§ 8 Åtgärder för att rädda fiskbestånden i Östersjön

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22: MJU6

Åtgärder för att rädda fiskbestånden i Östersjön
föredrogs.

Anf. 12 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! I går var en dag som få andra under denna mandatperiod då det ändå har hänt väldigt mycket. Ni var alla där, och jag ska därför inte lägga fokus på det i sak.

Men i ljuset av detta, och jag ska inte låta mer sentimental än nödvändigt, tycker jag ändå att det som vi gör här i dag och kommer att besluta om här i dag blir ännu lite finare.

Efter beslutet i utskottet förra torsdagen om att flytta ut trålgränsen och om bland annat en ny förvaltningsplan för Östersjön har jag funderat en del på hur jag ska lägga upp denna debatt – om jag ska trycka lite extra på att Vänsterpartiet redan för två år sedan skrev om detta i vår fiskemotion eller om jag ska påpeka att vi för ett och ett halvt år sedan gjorde ett första utskottsinitiativ om att flytta ut trålgränsen, som då mottogs med mumlande kommentarer om både fel form och fel forum. Men sedan tänkte jag att vem som gjorde vad först egentligen inte är det viktiga. Även om jag tror att det spelade roll att vi gjorde det, höll frågan uppe och drev på är detta inte det centrala i dag.

Det som hänt sedan dess i utskottet är faktiskt att vi har lyssnat på varandra. Vi har lyssnat på fiskets representanter som har berättat om sin situation och sina behov. Vi har lyssnat på forskarna som har berättat om en verklighet som ärligt talat har skrämt oss. Vi har också lyssnat på miljö- rörelsen och intresseorganisationerna som arbetar för Östersjöns och havens bästa. Och våra positioner har flyttats, inte längre ifrån varandra utan närmare varandra, i en process som är politik när den är som bäst. För detta vill jag passa på att tacka er kollegor i utskottet.

När jag ändå är inne på att tacka vill jag passa på att rikta ett stort tack till Sportfiskarna. Utan deras kampanj, Rädda strömmingen, som de genomförde i våras då de satte press på oss politiker att ge svar på hur vi ser

Prot. 2021/22:34
25 november

*Anpassningar av
svensk lag till EU:s
förordningar om
Schengens infor-
mationssystem*

*Åtgärder för att
rädda fiskbestånden
i Östersjön*

på frågan om trålgränsen, tror jag faktiskt inte att vi hade haft fem utskottsinitiativ i detta ärende före sommarens slut.

Jag vill också rikta ett särskilt tack till alla er som arbetar med fiske och som hör av er och berättar om er verklighet. Utan ert engagemang hade den förändring som vi nu gör varit betydligt svårare.

Nu går jag vidare till det som är någon form av sakfråga. Den grundläggande frågan när vi pratar om fiske menar jag är vilket fiske vi vill ha och vilka nyttor vi vill att det fisket ska vara med och bidra till. För mig är svaret för all del inte enkelt men ändå ganska rakt på sak. Vänsterpartiet vill att fisket ska bidra till hållbara hav, ett livskraftigt ekosystem, ett hållbart fiske för våra yrkesfiskare under många generationer liksom en fortsatt möjlighet för sportfiske. Vi vill att det ska bidra till levande kust och skärgårdar, där människor kan arbeta inom både förädling och beredning. Men man ska också kunna bygga upp verksamheter kring ett kustsamhälle där människor på riktigt vill vara för att uppleva allt det goda havet har att erbjuda.

De förslag vi har på bordet i dag tar oss inte hela vägen fram, men de är ett bra steg på vägen. De är också en tydlig viljeriktning från utskottet om att arbeta för just de här värdena. Det är det lokala och regionala fisket, som landar, sorterar och bereder i våra svenska hamnar och kustsamhällen, som ska prioriteras. För detta har vi gott stöd från såväl yrkesverksamma fiskare som forskningen och organisationer som arbetar med havsfrågor. Det är en styrka som vi ska ta till vara.

Trålgränsen skapades en gång för att skydda lekande och uppväxande bestånd vid kusten och på samma gång gynna det småskaliga, lokala fisket. Allteftersom bestånden i Östersjön har blivit allt mindre och behovet av att skydda särskilt lekområden har blivit extra viktigt är det tydligt att det skyddet ännu behöver stärkas. Därför är det bra att utskottet nu har enats om en utflyttning av trålgränsen. Det är också viktigt att vi har kunnat enas om att specificera vilken typ av fiske som ska vara undantagen när det gäller trålgränsen.

Även om syftet med trålgränsen redan i dag har varit att gynna det småskaliga fisket vet vi att det har getts alltför generösa undantag till även de stora trålarna. Genom vårt beslut trycker vi nu på för att det ska ges begränsade undantag till det småskaliga fisket där man fiskar för direkt användning som livsmedel. Samtidigt visar vi tydligt hur viktigt det är med en lokalt förankrad fiskenäring med tillhörande förädling och beredning; det är helt centralt. En åtgärd som att flytta ut trålgränsen har inte till syfte att göra livet svårare för landets kustfiskare. Tvärtom är det bland annat med hopp om ett bättre fiske för dem som Vänsterpartiet vill se den åtgärden.

Vi har en situation i våra hav som kräver många åtgärder. I dag pratar vi om fisket, och om trenden fortsätter kommer det sannolikt att innebära ytterligare kvotsänkningar. När det händer är det viktigt att kvotsänkningarna inte i första hand drabbar det småskaliga, kustnära och regionala fisket utan att de EU-beslutade minskade kvoterna för sill och strömming främst ska belasta det pelagiska fisket.

När det kommer till en översyn av gällande förvaltningsplan för Östersjön tillsammans med regeringens mer aktiva roll i förhållande till ICES känns det lite som "Äntligen!". I utskottet har vi, från både vänster och höger, pekat på behovet av detta många gånger och lyft upp behovet av

ytterligare kunskapsunderlag om bestånden i Östersjön, särskilt strömmingens olika delbestånd och hur det påverkar hur kvot bör sättas och så vidare. Men det har liksom aldrig varit rätt tid. Men nu är tiden här, och det är mycket välkommet.

Särskilt vad gäller strömmingen visar forskningen på olika delbestånd, vilket vi behöver mer kunskap om. Men det behöver också tas hänsyn till det när kvoterna sätts och fördelas. Strömmingsfisket i Bottenhavet slutade i år innan det knappt hunnit börja. Fiskare längs hela Östersjökusten målar också upp en mycket blek bild av ett strömmingsfiske som knappt är värt att genomföra. Det är en varningssignal som borde ljuda högt genom byråkratins alla korridorer och få en regering att vidta snabba åtgärder.

Att vi i det här sammanhanget också har lyckats lösa ett av krånglen på Eldrimners krångellista är en bonus. Det handlar om licensgivning för småskaliga fiskare. Jag vill där rikta ett särskilt tack till dig och Moderaterna, Betty. Du var framsynt nog att ta med det i sammanhanget. Det uppskattar vi mycket. Licenserna ska helt klart ges inom ramen för vad bestånden klarar av, men vi behöver också kunna se att en person som driver till exempel en restaurang vid kusten och vill fiska kanske några hundra kilo, inte några tusentals ton, inte är havens stora problem.

Jag menar att det här förslaget ligger i linje med utskottets överbyggande ställningstagande: att det är det lokala och kustnära fisket som ska premieras. Vänsterpartiet är inte heller främmande för att i en bredare mening se över fiskelicensernas utformning. Vi vill också se att man i ett nästa steg hanterar det ganska dåligt fungerande kvotssystemet, ITQ, för att få en bättre balans och förändrade maktförhållanden mellan dem som vill, får och kan fiska.

Utskottet tar genom det här också beslut om åtgärder för att hantera både ökade skarv- och sälpopulationer. Vad gäller skarven instämmer Vänsterpartiet i utskottets övergripande inriktning att det behövs åtgärder. Vi delar bedömningen att det finns goda regionala exempel på förvaltningsplaner, bland annat här i Stockholm, för hur man kan hantera detta som borde kunna skalas upp och användas på fler platser.

Vänsterpartiet instämmer däremot inte i utskottets slutsats att bästa vägen framåt är att tillåta allmän skydds jakt på eget initiativ. Vi menar att Miljömålsberedningens bedömningar och förslag på åtgärder i frågan är väl avvägda, och det är något som vi fortsatt står bakom. Eftersom de förslagen nu hanteras av Regeringskansliet menar vi att det arbetet inte bör föregås.

Detsamma gäller för jakt på säl. Där behandlas förslag från Miljömålsberedningen, där frågan om både incitament och påverkan på EU för försäljning av sälprodukter finns med som åtgärder.

För framtiden behöver såklart mer göras. Särskilt aktuellt är skyddade områden. Vi har alla fått brev från Producentorganisationen Kustfiskarna i Bottenhavet, som har bett om åtgärder för skyddade områden i Bottenhavet för att skydda strömmingen. De ser med egna ögon att fisken de fångar minskar i både storlek och omfattning. Den behöver möjlighet att växa. Vi behöver fler skyddade områden för att få sammanhängande nätverk. I dag ligger många där belastningen är låg. Vi behöver en satsning på skydd i kustområden, och vi behöver fler områden med strikt skydd.

Fru talman! Vilket fiske vill vi ha? Och vilka värden vill vi att det fisket ska bidra med? Det är i slutänden de två frågor som vi behöver ställa oss.

Jag är glad att vi är här i dag, med det här förslaget till riksdagen som kommer att gynna ett kustnära och regionalt fiske liksom förädling och beredningsindustri i Sverige. Utskottet är mycket tydligt. Jag förväntar mig att regeringspartiet – eller hur det nu blir med det – genomför detta, oavsett hur konstellationen kommer att se ut. Och vem som än kommer att sitta i regeringen kommer att ha ögonen på sig. Det är jag helt övertygad om.

Avslutningsvis vill jag säga att det har varit en lång resa hit, och resan kommer att fortsätta. Än är vi inte klara. Men vi gör det.

Jag yrkar bifall till reservation 2.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jon Thorbjörnson (V).

Anf. 13 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater yrkar bifall till reservation nr 1.

I dag debatterar vi i kammaren fisket här i Östersjön. Det är väldigt kul att vi har den diskussionen och debatterar ämnet. Det har inneburit att utskottet har fått möjlighet att lyssna till och ta del av vad många av dem som verkar i och lever av fisket på Östersjön har att berätta. Det har varit otroligt lärorikt och på många sätt viktigt att vi har fått ta del av detta, speciellt för mig som är en riktig landkrabba. I Ödeshög har vi inte särskilt mycket hav, även om vi har Vättern. Det har alltså varit lärorikt och viktigt.

Vi bygger mycket på Livsmedelsstrategin när vi pratar om jordbruk. Det tycker jag att vi ska göra också när vi pratar om fisket, den blå näringen. Vi pratar kanske inte så mycket om den, men den är väldigt viktig. Fisket är en fantastisk tillgång och resurs.

Jag har haft förmånen att möta många människor på plats i olika kustkommuner runt om i landet. Jag har träffat fiskare och företag som tar emot fisken. Vi har också i digitala möten mött många människor som har med just Östersjön att göra. Vi har lyssnat på ålfiskare, säljägare, sportfiskare, yrkesfiskare, beredningsindustri med flera. Det har varit otroligt viktigt att få ta del av vad de har att säga. Det har också varit väldigt lärorikt och mycket intressant.

Slutsatser som jag och vi kristdemokrater har dragit är att det inte finns några quickfixar, men det finns olika saker som vi kan göra och som vi måste göra.

Vi har exempelvis fått lära oss att sillen är väldigt liten i norra Östersjön. Här kanske en fredad zon behövs under vissa tider för att den ska få växa till. Och i Stockholms skärgård vore det en väldigt god idé att flytta ut trälgränsen, medan det är en sämre idé att flytta ut den i Blekinge.

Vi i KD menar att frågan inte är tillräckligt utredd. Vi vill därför ha en utredning så att man kan fatta beslut utifrån fakta och inte känslor. Vi hör här i debatten att det talas om att fånga in kunskap, och jag menar att man måste göra det innan man fattar beslut.

Fru talman! I det som vi har fått fram och som har varit väldigt viktigt är kunskap om säl och skarv. För många fiskare är det här otroligt bekymmersamt.

I Östersjön finns i runda slängar hundra tusen sälar. Faktum är att var och en äter fem kilo om dagen. Helst vill de äta fet sill, men de äter även

torsk. Då är de bara ute efter rommen, det vill säga det fetaste i torsken. Det går därför åt väldigt mycket torsk för att få ihop fem kilo mat.

Det är därför väldigt viktigt att vi tar tag i dessa saker och ser till att allmän jakt införs. Det här gäller även skarven.

Vi har sett bilder på hur mycket de äter och vad de äter. Det är mycket ål, men även annat utgör deras föda. Det är viktigt att vi vidtar åtgärder för att få ned stammen. De orsakar stora bekymmer, och vi i riksdagen måste verkligen ta tag i detta. Det är som sagt jätteviktigt att vi fattar beslut om det här.

En intressant sak som kanske inte brukar komma fram så mycket är att sälarna är så många och att de på vissa håll är i väldigt dåligt skick. Faktum är att det finns sälur som dör för att de får för lite att äta. Vi måste se på hur läget verkligen är och ta tag i det här på riktigt genom att vidta åtgärder för att få ned antalet säl och skarv.

(Applåder)

Anf. 14 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 3.

Miljöpartiet föreslog ett utskottsinitiativ i somras. Vi menar att strömmingen och sillen i Östersjön inte får krascha på det sätt som torsken redan har gjort. Jag vill också rädda surströmmingspremiären!

I dag tjänar ett fåtal fiskare med stora båtar stora pengar på att tråla upp strömmingen. Strömmingen hotas alltmer. Den största delen av fångsten går till fiskmjöl. Torsken har som sagt försvunnit, och det känns som om strömmingen står på tur. Det kan leda till ytterligare en effekt, nämligen att de små lokala förädlingsindustrierna och det regionala fisket också är på väg att försvinna. Det här är oacceptabelt.

Vi i Miljöpartiet menar att det kommer att vara nödvändigt med en neddragning av kvoter. Detta måste helt och hållet belasta det storskaliga industriella fisket. Vi vill också flytta ut trålgränsen till tolv nautiska mil. Och vi vill säkerställa att det blir en ekosystembaserad förvaltning i Östersjön och alla våra hav.

Vi har dock lång väg till att få en hållbar förvaltning av fisket. Det system som Sverige använder i dag för att fördela kvoter behöver förändras. Det är ett rent ekonomiskt system som styr mot det storskaliga industrifisket. Om detta inte förändras i grunden kommer det inte att finnas någon sill eller strömming kvar utefter kusterna. Det kommer heller inte att finnas något kustnära fiske eller någon förädlingsindustri. Detta är roten till vad vi behöver ta tag i.

Fru talman! Havet är ingen industri. Förvaltningen av fisket i haven handlar om att havet är ett ekosystem. Förvaltningen styr i dag åt fel håll och har gjort så sedan ITQ-systemet infördes. Det är det system som Havs- och vattenmyndigheten använder för att fördela den kvot som man årligen får fiska upp i Sverige. Så länge fisket främst handlar om en inkomstkälla för några få och näringen inte tar hänsyn till ekosystemen blir effekten att några få tjänar stora pengar och att ekosystemen utarmas. Fiskbestånden blir mer hotade och försvinner ur haven.

Även om det inte märks i myndighetens styrning har vi politiskt kommit överens om att det finns flera olika mål om hållbart fiske och välmående hav, men det enda styrande målet i dag är maximum sustainable yield, MSY.

MSY finns för enskilda bestånd av olika arter, men om vi ska ha fisk i haven i framtiden är det hög tid att vi politiker här i riksdagen lyfter blicken och ser helheten. De olika arterna hänger ihop. Det finns ekologiska samband. Detta måste vi påminna nästa landsbygdsminister om.

Det ensidiga fokuset på MSY gynnar det storskaliga industrifisket och missgynnar kustfisket för humankonsumtion. Det har en negativ inverkan på ekosystemet.

Riksrevisionen kritiserade fiskeripolitiken redan 2008 för att det finns många mål utan precisering, rangordning och vägledning om hur målkonflikter ska hanteras. Miljömålsberedningen kom förra året fram till exakt samma resultat.

Fru talman! De förluster vi ser innebär betydande försämrad lönsamhet för många i det småskaliga fisket. Det har blivit färre småskaliga och kustnära fiskebåtar. Förädlingsindustrin i vissa kustsamhällen har enorma utmaningar. Antalet arbetstillfällen per ton uppfiskad fisk är betydligt mindre i Sverige än i många andra länder.

I södra Bottenhavet har sill varit den helt dominerande arten för industrifisket de senaste åren, vilket lett till problem för konsumtionsfisket av sill, eller strömming som det heter där uppe. De stora industritrålarna gör ofta ett mycket stort uttag lokalt och kustnära under våren när strömmingen samlas för att leka. Även under vinterhalvåret tär industrifisket kraftigt på bestånden och kan i vissa områden slå hårt mot lekbeståndet vid kusterna. Detta har gjort att de småskaliga fiskarna har agerat mycket kraftfullt. Vi ser att också kommunpolitiker längs Norrlandskusten för närvarande agerar kraftfullt.

Den dominerande delen av den fisk som det svenska industrifisket drar upp ur haven används för att producera foder. Det är foder till fiskodlingar i utlandet och för djurfoder. Vi behöver en utveckling som i större utsträckning som bidrar till lokala landningar av konsumtionsfisk i Sverige, det vill säga fisk som sorteras vid landning. Det skulle verkligen bidra till det som riksdagsledamoten Magnus Oscarsson tog upp i sitt anförande om Sveriges livsmedelsstrategi. Det skulle gynna det fiske som även gynnar lokalsamhällena.

Det krävs politiska beslut för att förändra situationen för både fisken i Östersjön och våra kustnära fiskare. I juni lade därför fyra partier fram ett förslag till utskottsinitiativ om just de här frågorna. Vi var ju samstämmiga i våra förslag redan då, vilket har borgat för en mycket bred samstämmighet i riksdagen i dag i de här frågorna, med undantag för Kristdemokraterna. Det här innebär också att den tillträdande landsbygdsministern kommer att kunna få ett mycket gott underlag som kan förändra arbetet inom fisket i grunden.

EU:s gemensamma fiskeripolitik karakteriseras av hög grad av harmonisering, och medlemsstaterna har som utgångspunkt överlämnat all kompetens att reglera marint fiske till EU. När EU:s miljökommissionär Virginijus Sinkevičius besökte miljö- och jordbruksutskottet i somras var situationen för strömmingen en av de frågor som diskuterades. Miljömålsberedningen framhåller att Sverige inte fullt ut använder det nationella handlingsutrymmet inom den gemensamma fiskeripolitiken. Det finns alltså en möjlighet att flytta ut trälgränsen, ett förslag som nu ligger på riksdagens bord för beslut i dag.

Från Miljöpartiets sida vill vi också peka på försiktighetsprincipen, som finns inom EU:s regelverk och som ska ligga till grund för förvaltningen av EU:s gemensamma fiskeripolitik. Försiktighetsprincipen tillämpas på ett felaktigt sätt i Sverige. Försiktighetsprincipen innebär inte att man behöver invänta forskning innan man stoppar olämpligt fiske. Trots det är det just detta som både Havs- och vattenmyndigheten och Näringsdepartementet ständigt upprepar.

Min kollega riksdagsledamoten Elisabeth Falkhaven besökte ICES för några veckor sedan. Då framkom det att Sverige inte utnyttjar sitt medlemskap och den möjlighet som finns att lägga uppdrag till ICES för att få bättre forskningsunderlag. Den möjligheten måste användas. Det är också någonting som vi kommer att besluta om här i riksdagen i dag.

På Eldrimners möte nyligen, som jag och flera andra ledamöter besökte, träffade vi fiskare och diskuterade framtidens fiskförädlare och yrkesfiskare. Eldrimners krångellista har nämnts. Här i dag tar vi i riksdagen ett beslut som möter upp de krav vi har från det småskaliga fisket i Sverige.

Fru talman! Den första fiskart jag lärde känna som barn var storspiggan. Jag låg på bryggan i Nordingrå och tittade på fiskarna som simmade där. Det var storspiggan som vi tittade på. I dag har bestånden exploderat på grund av att större rovfiskar som abborre och gädda har minskat extremt mycket.

Här skulle jag vilja lyfta fram det otroligt viktiga arbete som görs av Sportfiskarna tillsammans med många myndigheter och andra organisationer för att återskapa de våtmarker som behövs för att till exempel gäddan ska kunna föröka sig och bli mer vanligt förekommande, vilket i sin tur leder till att spiggarna blir färre. Med tanke på att det sker en sådan här explosionsartad utveckling för vissa arter, att det blir tusenbröder, små torskar kanske, behöver vi bygga in kunskapen om ekosystemen i vår politiska styrning.

Vi tar också ett beslut om att vattenkraftens ekologiska betydelse och fiskvandringar ska bli bättre för att inte vattenkraften ska förstöra till exempel möjligheterna för ålen att utvecklas i Sverige. Det är oerhört viktiga beslut som fattas.

Från Miljöpartiets sida vill vi dock reservera oss mot de förslag som ligger i utskottsinitiativet om skarv och säl. Vi bedömer att de förslag som ligger under beredning på Regeringskansliet just nu kring Miljömålsberedningens förslag är mycket bättre för att komma till rätta med problemen med säl och skarv.

Vad gäller sälen handlar det mycket om att nå en samexistens mellan sälbestånd som når gynnsam bevarandestatus. Det handlar också bland annat om yrkesfiskare och företagande och om företag som utnyttjar sälen som inkomstkälla genom sälsafari. Det handlar om kartläggning av områdets lämplighet för olika saker. Det handlar även om att arbeta i EU för att skapa ett undantag från förbudet mot att sälja sälprodukter för just de sälpopulationer som når gynnsam bevarandestatus.

Jag vill särskilt varna för ett beslut som fattas här i dag kring just sälen. Det gäller jakt på vikaren. Vikarna föder sina ungar på isen och är väldigt lätta att jaga. Jag tycker att det är orimligt ur ett djuretiskt perspektiv.

Med det, fru talman, vill jag som sagt yrka bifall till reservation nummer 3.

Anf. 15 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:
Fru talman! Jag tackar ledamoten Maria Gardfjell för hennes anförande.

Ledamoten talade just om myndigheter. På tal om myndigheter vill jag tala om HaV och den svidande kritik som HaV har fått från Statskontoret. Ledamoten vet ju att vi hade en diskussion och att jag hörde till de ledande bland dem som ville begära att de skulle komma till utskottet och berätta om den här kritiken. Det är flera av oss som reagerade på vad som sas och att man inte verkar ta till sig kritiken. Det verkar på något sätt som att regnet faller men bara rinner av. Det är otroligt att det kan vara så. Men faktum är att spårbarhetssystemet är otroligt kritiserat. Det visar sig att myndigheten gör mycket mer. Framför allt går man före någonting som ändå skulle komma. Det visade sig att man inte vet exakt vad det har kostat. Men vissa pratar om att kanske mellan 100 och 200 miljoner bara kastades ut i sjön. Det är klart att myndigheten måste ta till sig detta.

Då vill jag bara fråga ledamoten: Tycker ledamoten att myndigheten HaV har agerat på rätt sätt? Vill ledamoten att det vidtas åtgärder?

Anf. 16 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt att vi på miljö- och jordbruksutskottet hade digitalt besök av generaldirektören för Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med bland annat Statskontoret samt representanter för handeln och försäljande aktörer när den här granskningen diskuterades. Jag tycker att den granskning som har gjorts är mycket bra. Jag tycker också att det finns ett antal saker som man behöver titta närmare på framöver. När man ska göra den här typen av databaserade lösningar som ska användas av handeln men också av förädlingsföretag av olika slag behöver systemen vara användarvänliga och användbara.

Med tanke på att myndigheten har byggt upp ett system som inte riktigt fungerar att använda i till exempel handeln är det uppenbart att det inte är ett bra system, även om de säkert har gjort sitt bästa.

Jag tog upp en annan fråga som jag riktade till Statskontoret på hearingen. Hur arbetar man nu från samhällets sida för att se över det datastrul som förekommer på många myndigheter?

Här har regeringen gett ett uppdrag till bland annat Statskontoret att titta på om man kan utveckla ett myndighetsgemensamt arbete för att skapa bättre system för datahantering. Det är någonting som vi vet att Jordbruksverket också skulle kunna vara behjälpt av.

Anf. 17 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Maria Gardfjell, för ditt svar!

Det var kanske inte framför allt dataproblem som Statskontoret riktade kritik mot. Den gällde hur man över huvud taget hade agerat. Det togs på punkt efter punkt upp åtgärder som borde genomföras.

Om ledamoten håller med om detta är det viktigt att vi hjälps åt att komma till rätta med det. Har Statskontoret prickat olika saker måste vi begära att myndighetspersoner och generaldirektörer gör vad de kan för att komma till rätta med det.

En annan sak som jag vill få med under den sista minuten av min talar-tid är ledamotens tal om just sälen. Det känns som att ledamoten kanske inte riktigt håller med mig i mitt anförande om att sälen är havets vildsvin.

Faktum är att vad vi ser på land med vildsvin ser vi också till sjöss med sälen. Därför är det otroligt viktigt att komma till rätta med det. Vi vet åtgärder som man kan göra. Här ser jag att ledamoten inte är med på det utan reserverar sig mot det förslag till beslut som vi lägger fram här.

Vad säger vi till alla fiskare som dagligen, ledamoten, när de tar upp sitt nät ser att sälen har varit och förstört det? Vad säger vi till alla som lever och verkar på just fisken när man med ert förslag inte tar tag i de problem som verkligen finns?

Anf. 18 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Det är på gränsen till lite fräckt av riksdagsledamoten Magnus Oscarsson att ta upp frågan om spårbarhet. Det är inte ett ärende som ryms inom utskottsinitiativet över huvud taget. Men jag svarade tidigare, och jag tänker att svaret är till fyllest.

Jag vet också att vi kommer att ha Jakob Granit från Havs- och vattenmyndigheten som gäst igen på utskottsmötet den 2 december. Om det finns fler frågor till Havs- och vattenmyndigheten är det något som ledamoten själv kan ställa. Själv är jag nu oppositionspolitiker, så jag tänker inte svara för regeringen längre.

Det som är intressant med sälen är att det finns ett mycket stort utbrett hot och hat mot vissa arter. Sälarna, skarvarna och vildsvinen hamnar bland dem. Jag tycker inte att det är ett bra arbetssätt över huvud taget. Här krävs ett seriöst arbete med att förbättra en samexistens mellan de arter som finns i Sveriges fauna och till exempel fiskare och näringsidkare av olika slag.

Här behöver man också ha många fler förebyggande åtgärder. Det gäller att jobba mycket mer med utveckling av system som hjälper fiskarna att minska attackerna på näten. Det gäller naturligtvis också att ha en skydds jakt som används på ett bra och begripligt sätt.

Det är allvarligt med sälarna. De var nästan utrotade ur Östersjön för inte så länge sedan. Jag tror att det var ungefär 50 år sedan. Det riskerar de att bli igen med Kristdemokraternas politik.

Anf. 19 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater slår vakt om det hållbara fisket i Östersjön. Vi har arbetat för mer skonsamma fiskemetoder, mer kustnära och småskaligt fiske samt skyddat marina skyddsområden från trålning. Vi för en politik som balanserar omsorg om både våra havsmiljöer och fiskenäringen som ekonomiskt och kulturellt viktig.

I dag talar vi om åtgärder för att rädda fiskbestånden i Östersjön här i riksdagens kammare genom att vi behandlar miljö- och jordbruksutskottets betänkande nummer 6. Betänkandet i sin tur bygger på fem så kallade utskottsinitiativ, framlagda av fem partier i riksdagen i somras, med totalt 29 yrkanden.

I relativt stor enighet presenteras härmed i betänkandet nio förslag till hur fiskbestånden och fisket i Östersjön kan förbättras.

Vi socialdemokrater ställer oss bakom och bifaller samtliga nio förslag och härmed hela betänkandet. Enkelt uttryckt handlar dessa nio punkter om

1. att flytta ut trålgränsen på prov
2. kriterier för en reviderad förvaltningsplan för Östersjöns fiskbestånd
3. aktivt deltagande i olika regionala samarbetsorgan och Internationella havsforskningsrådet
4. fiskekvoter och tilldelning som beaktar småskaligt fiske
5. regellättnader vid licensgivning för småskaligt fiske och fiskförädling
6. åtgärder för att öka jakten på skarv
7. åtgärder för att öka jakten på säl
8. att åtgärder vidtas för att begränsa storspiggens beståndstillväxt
9. kunskapsunderlag om vattenkraftverkens ekologiska betydelse och påverkan.

Egentligen är syftet med utskottsinitiativ i riksdagen att rätta till mindre saker i regeringens arbete eller att ha en mycket bred majoritet för att göra något som det finns tidsnöd kring. Östersjön är ingen mindre sak, tvärtom. Men i det här fallet landar vi tack och lov hyfsat bra i enighet. För utskottsinitiativ ska användas med varsamhet, då vår lagstiftning kräver beredning och remissbehandling.

Fru talman! Vi har flera gånger under det här året berört Östersjön och fisk här i riksdagens kammare. Hav, fisk och våra vatten kommer in i politiken på många sätt, till exempel genom EU, internationella samarbeten, statens offentliga utredningar, våra gemensamma pengar och budgetarbete, lagar, regler och forskning.

Vi behöver påminna oss om att fiskeripolitik handlar om både jobb, mat och miljöpolitik. Frågorna behöver ses i större sammanhang och på flera plan.

Vi är många ivriga, och många ser med oro på Östersjöns tillstånd. Det kan ibland verka som att politiken inte har effekt, vetenskapen inte har plats, processer och organ inte levererar. Men många beslut gällande Östersjön behöver vetenskapliga underlag, fullskaliga prov, samråd med andra medlemsländer och beslut i EU. Det är en praxis och en ordning som löpande förbättrats, gynnat oss och som vi ska värna. Med beslutsamhet kan vi förbättra läget med politiska beslut.

När det gäller EU är åtta av nio länder kring Östersjön medlemmar i EU. EU är därför ett mycket bra organ för att hantera Östersjön och hitta gemensamma lösningar på gemensamma problem.

Samtidigt är Sverige, EU:s tredje största land, vattenrikt. Över 20 procent av EU:s vattenförekomster finns här i Sverige.

Den gemensamma fiskeripolitiken i EU har, sedan den ändrades för 20 år sedan, haft som främsta mål att nå ett hållbart fiske. År 2013 enades EU om en ny gemensam fiskeripolitik som är miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar.

Fru talman! När det gäller statens offentliga utredningar presenterade Miljömålsberedningen i januari sitt delbetänkande *Havet och människan*. Det är ett gediget arbete, med sisådär 1 600 sidor text och 100 konkreta förslag, som i relativt stor enighet bland alla deltagande riksdagsledamöter och partier överlämnades till regeringen. En eller flera propositioner är säkert på väg, och arbetet bereds just nu.

När det gäller våra gemensamma pengar och fördelningen av dessa kan det vara värt att påminna sig om att partierna även under denna höst har lagt fram sina olika budgetförslag. Det råder emellanåt skillnader på till exempel hur partier vill satsa på rent vatten, klimat och miljö. Fördelning av våra gemensamma pengar har alltså indirekt effekt på tillgången på vår fisk.

När det gäller våra lagar och regler debatterade vi fiskeripolitik i ett helt eget betänkande i våras här i riksdagens kammare med partiernas olika vägval, förslag och bevekelsegrunder. Riksdagen har även under hösten fastställt fiskemöjligheter i relativt stor enighet för nästkommande år, i vanlig ordning och genom så kallade kvoter. Kvoterna och fiskets volymer är det som troligtvis har absolut störst påverkan på mycket av det som vi talar om här i kammaren just nu.

Fiskekvoterna fastställs utifrån hållbara nivåer och vetenskapliga råd från Internationella havsforskningsrådet, ICES. ICES består av mer än 4 000 forskare från drygt 20 länder. De koordinerar övervakning och forskning och ger råd till EU-kommissionen och den svenska Havs- och vattenmyndigheten. Det är en ordning som gynnar hållbara fiskebestånd och en ordning som vi socialdemokrater värnar.

Genom ett annat utskottsinitiativ angående EU:s ramdirektiv för vatten debatterade och hanterade vi i september miljökvalitetsnormer för vatten, vandringsleder för fisk och möjliga konsekvenser av politiska beslut för till exempel övergödning.

Huvuddelen av de sjöar och vattendrag som finns i Sverige, cirka 60 procent, når tyvärr inte upp till den kvalitet vi vill ha. De har alltså inte en god ekologisk status enligt bedömningen av läget för växt- och djurarter. Och en stor del av vattnet i våra diken, bäckar, åar och älvar hamnar i Östersjön.

Vi socialdemokrater verkar för att vi ska nå målen med EU:s gemensamma fiskeripolitik för hållbart fiske och hållbara bestånd. Vi behöver vetenskapliga rön. Vi socialdemokrater verkar mot övergödning. Vi välkomnar en ekosystembaserad förvaltning av våra hav. Vi värnar det småskaliga kustnära fisket. Med grund i vetenskap och i samarbete med berörda länder vill vi flytta ut trålgränsen. Vi arbetar mot överfiske och mot miljögifter. Vi agerar för att havs- och vattenmiljön ska förbättras.

Fru talman! Återigen vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 20 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Det är nya tider, så jag får ställa frågor till regeringspartiet Socialdemokraterna.

Vi i Miljöpartiet lade fram vårt förslag till utskottsinitiativ för att det var akut. Vi måste skyndsamt göra något för att inte strömmingen skulle

gå samma väg som torsken redan har gjort, alltså bli kraschad, minska kraftigt i antal och så vidare.

Jag har några frågor till Markus Selin just om hur regeringen ser på utskottsinitiativet och det tillkännagivande som kommer här i dag. Kommer regeringen att flytta ut trålgränsen, och när? Kommer regeringen först att invänta något slags total enighet i alla Östersjöländer innan detta sker?

Anf. 21 MARKUS SELIN (S) replik:

Fru talman! Tack för frågorna! Som socialdemokrat kan jag svara: Ja, det hoppas jag innerligen.

Jag är extra glad för ett värdeord i vårt betänkande här i dag, och det är ordet prov. Jag vet att vetenskapen inte är enig om vad som är orsak och verkan i det komplicerade ekosystem vi har som heter Östersjön.

Jag vet att det finns loggböcker från 40-talet som tar upp en explosionsartad tillgång på storspigg. Det här är alltså för 70–80 år sedan. Vi har haft kraftiga sillperioder som har pågått länge, och vi har haft rena rama motsatsen i form av stor brist på sill.

Jag som socialdemokrat som värnar småskaligt och kustnära fiske och som boende här i Stockholms län anar att det är någonting som absolut inte står rätt till med vårt Östersjön.

För mig är det därför självklart att svara Miljöpartiet: Ja, jag vill se att regeringen verkar omedelbart. Vi har ett betänkande här, men ytterst är det regeringen som är fri att själv arbeta med frågan. Men, som sagt, som socialdemokrat väljer jag just nu att svara så här.

Anf. 22 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Att det står att detta är på prov är likalydande med det som Miljömålsberedningen har föreslagit. Det är naturligtvis bra att testa modellerna. Men i och med det som jag har hört från Markus Selin är jag orolig för att det inte kommer att hända i närtid att man gör den där utflyttningen av trålgränsen.

Markus Selin har lite grann gjort sig till talesperson och förespråkare för det industriella storskaliga fisket. Jag skulle bara vilja ställa en fråga: Är det industriella storskaliga fisket i enlighet med ett ekosystembaserat fiske?

Anf. 23 MARKUS SELIN (S) replik:

Fru talman! Jag ska lite försiktigt rätta ledamoten. Jag vet inte när, hur och om jag skulle ha blivit något slags talesperson för det storskaliga industrifisket. Jag vill helt enkelt starkt motsätta mig detta och reservera mig mot det uttrycket.

När det gäller det så kallade industrifisket kring Sveriges kust har vi tyvärr ett problem som jag beklagar väldigt mycket. Det gäller två miljögifter, som heter dioxin och PCB.

Fet fisk som strömming och sill ska inte ätas av barn, ungdomar, kvinnor som vill bli gravida och gravida. Senast jag tittade på kilopriset var det för västkustfångad sill ungefär 40 kronor. För östkustfångad strömming var det 10 kronor. Jag tror inte att fiskare på någon stor båt, som Miljöpartiet skulle kalla industrifiskare, vill sälja sin fångst för 10 kronor kilot när de skulle kunna få 40 kronor.

Det är miljögifterna som orsakar att marknadseffekterna tar ut sin rätt. Med andra ord talar alltså marknadskrafterna sitt språk: Fet fisk tar upp miljögifter i betydligt högre grad än annan, mer icke-fet, fisk gör. I fiskmjölsproduktion, fiskoljeproduktion och liknande kan man i dag skilja miljögifterna från fångsten. Det här är bara några av orsakerna till att vi har den situation som vi har i dag.

Jag vill inte stå här i riksdagens talarstol och skilja på en typ av blå jobb och en annan typ av blå jobb. Men det jag som socialdemokrat tydligen kan säga är att vi verkligen vill värna det småskaliga och kustnära fisket.

Anf. 24 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Markus Selin för hans anförande.

Jag tänkte ta upp det här med att flytta ut trålgränsen till tolv nautiska mil. Det har varit intressant när vi pratat om detta och diskuterat det i utskottet. Vi ser att mycket måste hända och att mycket måste göras. Som jag tog upp i mitt inledningsanförande handlar det också om hur snabbt vi kan göra det och på vilket sätt. Det finns olika delar.

En intressant sak som har kommit fram är också det jag vill fråga ledamoten om. Säg att vi inför denna gräns och det sedan kommer utländska fartyg. Vi har ju ändå en ganska stor utländsk flotta som fiskar här. Vad ska vi säga till dem? De kommer ju att gå emellan och gå in och fiska här. Jag tänker på alla som inte kan göra det längre. Vad svarar vi dem? Vad har tanken varit när man tänkt på detta?

Anf. 25 MARKUS SELIN (S) replik:

Fru talman! Detta är en bra fråga, och det är svårt att inte bli alltför teknisk. Frågan rymmer handelsavtal med Finland och Danmark som går 90 år tillbaka i tiden. Den rymmer även EU:s gemensamma fiskeripolitik, som går tillbaka till 1970-talet.

Det jag som socialdemokrat är glad och stolt över är att vi i relativt stor enighet, till skillnad från Kristdemokraterna här i dag, har enats om att vi ska flytta ut trålgränsen på prov. Ordet prov ger oss möjlighet att agera fort och hjälpa vetenskapen att samla data och det som skulle behöva fyllas på i kunskapsmassa.

Det som även står i vårt betänkande nummer 6 är att vi ska göra undantag för det småskaliga kustnära fisket. Där ryms egentligen svaret på Kristdemokraternas funderingar, så det är också mitt svar.

Anf. 26 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack för dina svar, Markus! Jag fick kanske inte riktigt svar på min fråga. Tanken är förstås att man måste gå in och verkligen ta en diskussion med de här länderna, men det finns ju ingenting tvingande.

Vi kristdemokrater är inte emot att flytta gränsen. Vi vill bara att det ska utredas. Vi tycker att det är lite för tunt att bara fatta ett beslut och sedan pröva och se vad som händer. Under den prövotiden kan faktiskt en del fiskare slås ut. Vi tänker att det ändå är viktigt att ta med det.

En annan sak som jag vill lyfta fram i sammanhanget är punkt 9, som jag själv tycker är väldigt bra och som handlar om att ta fram kunskapsunderlag om vattenkraftens ekologiska betydelse. Det är en viktig del, och det har ju också kommit fram att vi inte vet exakt vad som händer. Det vi har hört är att den vindkraft som finns i havet utanför Tyskland stör hur

fiskarna brukar leva och verka. Här känns det som att vi talar väldigt inriktat på havsbaserad vindkraft men att vi kanske inte har underlaget för att ta fram den. Därför tycker jag att det var bra att vi fick till det här.

Jag vill fråga ledamoten Markus Selin hur regeringspartiet, om det blir så, kommer att agera för att detta verkligen ska bli till. Jag tror att det är väldigt viktigt, innan vi satsar alltför mycket på att bygga någonting, att vi har ett underlag så att vi kan fatta ett beslut grundat på fakta och inte bara på att vi känslomässigt tycker att något är bra.

Anf. 27 MARKUS SELIN (S) replik:

Fru talman! Tyvärr blir detta min slutreplik. Vi skulle kunna fortsätta länge till i de här spännande frågorna.

Jag börjar med frågan om EU och de två artiklarna. Med risk för att låta ganska teknisk: Med värdeordet prov i dagens betänkande om flytt av trålgräns får vi, med hänvisning till EU:s gemensamma lagstiftning, möjlighet att agera direkt. Det är svaret. Då behöver vi inte börja blanda in andra konkurrerande fartyg och liknande.

Värnandet om det småskaliga kustnära fisket har jag redan tagit upp i mitt första svar.

Sedan blir Kristdemokraternas Magnus Oscarsson lite mer otydlig när det gäller punkt 9, som handlar om vattenkraft. Någonstans i mitten gick vi över på vindkraft, och då började jag fundera på vad jag skulle svara på. Jag snälltolkar det, som det heter i skolan i dag, och tror att det är vattenkraften jag förväntas svara på.

Här kan jag bara hänvisa den nyfikna åhöraren och tittaren till att vi debatterade ett särskilt utskottsinitiativ som innehöll väldigt mycket vattenkraft här i september. Där reserverade vi socialdemokrater oss på grund av riskerna med att börja pruta på och dra ned på ambitionsnivån på miljö kvalitetsnormerna. Den debatten har vi ganska nyligen fört, och där står jag också ganska trygg som socialdemokrat. Vi kan inte börja luckra upp eller försämra våra miljö kvalitetsnormer för att någonstans bevara eller gynna en viss typ av vattenkraft med stora eller ibland mycket stora miljökonsekvenser. Detta innefattar även vandringsfisk som lax och ål – men det, fru talman, är en annan historia.

Anf. 28 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! Att säga att Östersjön är ett hav med problem är tyvärr ingen överdrift. Gemene man påminns nog om det sommartid i samband med de vanligt förekommande algbloomingarna, men det är bara en yttring av ett marint ekosystem som är satt i gungning. Forskare, bland annat från Östersjöcentrum, och boende längs kusten har uttryckt sin oro sedan länge, och även den internationella forskarorganisationen ICES har sett problemen.

För två år sedan rekommenderade de därför EU:s fiskeministrar att helt enkelt införa ett fiskestopp för den unika Östersjötorsken i delar av Östersjön. Man menade att det var angeläget eftersom individerna hade blivit väldigt små och magra samtidigt som könsmognaden inföll allt tidigare. Dessvärre ser vi nu liknande tecken för sill- och strömmingsbestånden, den fisk som i århundraden har bidragit starkt till livsmedelsförsörjningen i vårt land.

Situationen är i högsta grad oroväckande. Därför är det bra att vi ledamöter i miljö- och jordbruksutskottet är överens om att det nu måste vidtas flera åtgärder för att nå ett långsiktigt hållbart fiske och kunna värna både fisk och jobb i kustsamhällena.

Moderaterna har, liksom framför allt Elin Segerlind från Vänsterpartiet, under flera år ställt många frågor till den S-MP-regering vi hade och lagt fram förslag på åtgärder för att bättre gynna hållbart fiske i Östersjön. Men egentligen var det nog först efter en uppmärksammas debattartikel som skrevs under av Ulf Kristersson och Jessica Rosencrantz som någonting tog fart. I artikeln nämnde vi moderater att vi hade för avsikt att lägga fram ett förslag till riksdagen. När detta väl var skrivet kom det sedan fyra till före sommaren. Det är alltså fem olika initiativ som ligger i botten för detta betänkande.

Som vi har hört är samsynen god. Efter diverse frågestunder och hearingar med olika aktörer och forskare vidtog förhandlingar, som jag måste säga gick förhållandevis lätt att hantera. Dessa har nu resulterat i nio förslag till tillkännagivanden som vi vill lägga fram till regeringen. Hantera nu detta och gör det snabbt! är vårt besked och budskap.

I några frågor har vi till och med tjuvstartat. Det gäller bland annat den om att förvaltningsplanen bör revideras och att EU bör agera där. När vi framförde till dåvarande statsrådet, eller till statssekreteraren som var med, att detta är en fråga som vi anser att regeringen bör lyfta vid nästa möte i jordbruks- och fiskerådet svarade statssekreteraren – jag vet att Elin nämnde samma sak – som det brukade heta: Nja, nu är inte rätt tidpunkt; vi får dröja. Det här är inte rätt; vi kan inte ta det nu. Det måste ni förstå.

En majoritet i utskottet stod dock, tack och lov, på sig, och detta fick också stöd i EU-nämnden. Vi menar att det var viktigt, för den nuvarande planen, som gäller, utarbetades för mer än sju år sedan. Kunskaperna har ökat markant, även om den biologiska interaktionen. Att bortse från detta är tjänstefel när vi från politikens håll faktiskt ser samma problematik.

Vad forskningen framför allt har kunnat visa är att det inte finns bara ett sillbestånd, eller ett som är uppdelat i fyra. I Gävlebukten finns tre genetiskt unika bestånd av sill, varav något leker på våren och något på hösten. Då kan man inte kontinuerligt tillåta samma typ av fiske, utan här måste man väga in för och emot så att vi garanterar en hållbarhet för samtliga dessa bestånd.

En fråga som har diskuterats mycket, inte minst i medierna, fru talman, är en utflyttning av trålgränsen i Östersjön. Detta är något som vi moderater förespråkar och har begärt att S-MP-regeringen ska agera för, dock utan att tidigare få gehör. Men nu har vi i utskottet enats om att detta ska ske på prov. Det står vi bakom, men vi vill i ärlighetens namn samtidigt uttrycka viss tveksamhet till utskottets lösning på detta. Vi vill ju inte att utflyttningen ska resultera i att bara svenska båtar utestängs från fisket innanför den nya gränsen. Vi har därför uttryckt detta i ett särskilt yttrande.

Då det gäller utflyttning av trålgränsen vill vi moderater också betona vikten av att de undantag som föreslås för fiske där fångsten sorteras och är direkt ämnad att bli livsmedel verkligen beaktas och följs upp i särskild ordning. Vi har förstått att det är mycket viktigt att detta blir tydligt, inte minst exempelvis då fiskekvoter ska fastställas, så att man inte slår undan benen på den kvarvarande förädlings- och beredningsindustrin utan kan upprätthålla livskraftiga samhällen längs stora delar av Östersjökusten.

Det småskaliga fisket ser i dag stora utmaningar när det kommer till generationsskiften och framtidstro. Det är därför viktigt att vi tar särskild hänsyn till det och underlättar för fiskare som väljer att förädla sin fisk. I dessa fall är det sällan fisken som avgör huruvida man får licens eller ej utan tillgången på yrkesfiskelicenser – antalet licenser. Detta är ett påtagligt problem, och även HaV har sagt att vi politiker måste gå in och ändra det. Det är det vi nu gemensamt gör med detta betänkande.

Vi ser att det finns en bristande lokalkänedom. Får vi en licensgivning med tillstyrkan från en lokal länsfiskekonsulent får vi en bättre fördelning och kan också värna det småskaliga fisket. I dag är situationen så absurd att en fiskare som jag talade med, som arrenderar fiskerätt, inte har rätt att förädla sin fisk. Han får ingen yrkesfiskelicens – den måste han ha först – och sedan har han inte rätt att förädla därför att han fiskar för lite. Som någon sa är det inte den lilla kvoten som stjälpur fisket i Östersjön utan naturligtvis de större fångsterna.

Jag har flera gånger nämnt utskottets samsyn, fru talman. Men det finns ett område där vi inte lyckats, och det gäller hur vi ska hantera säl och skarv. En majoritet av oss tycker att vi på något vis måste hantera detta och kunna reglera det hårdare. Det är nämligen ingen tvekan om att säl och skarv orsakar problem. Glupska skarvar äter ett halvt kilo fisk om dagen vardera. Sälur hittas nu dessvärre självöda på klippor därför att de inte får nog med föda. Allt detta måste hanteras. När det gäller sälen finns också risken att den fortsätter att sprida sälmask och andra parasiter som kan påverka de svaga torskbestånden än mer negativt.

Vi tycker att det är lite trist att vi inte får med oss Vänsterpartiet och Miljöpartiet på detta. Man hänvisar till Miljömålsberedningens utredning och till att den nu ska behandlas. Det är jättebra att vi försöker få en enhetlig hantering av detta. Men faktum är att även Miljömålsberedningen framhåller att det behövs en helhetssyn i förvaltningen av både fiskbestånden och bestånden av säl och skarv. Är det inte detta man kallar en ekosystembaserad ansats? Därför är det olyckligt att vi kommer att dröja med detta. De stora problem som finns här och nu kommer att skjutas på framtiden, och vi kommer att bara få hantera situationen som den ser ut.

Men nio förslag för att bidra till ett hållbarare fiske i Östersjön är inte illa. Samtidigt vill vi nogsamt poängtera vikten av att arbetet med att förbättra vattenmiljön i Östersjön accelererar. Det finns glädjande uppgifter som visar att man faktiskt har sett en vändpunkt. Närsalter som kväve och fosfor börjar successivt avta. Men det tog hundra år att nå den extrema topp på föroreningskurvan där vi befinner oss nu, så det kommer att ta tid att plana ut detta och vända effekterna.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag rikta ett tack till mina kollegor i utskottet för att vi har lyckats baxa detta betänkande ända hit, men jag vill också tacka kansliet. Jag vill särskilt lyfta Nina Liljeqvist, som har skrivit betänkandet.

(Applåder)

Anf. 29 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Det som fiskarna – de som fiskar, alltså – ofta ser som det största problemet är säl- och skarvproblematiken. Jag ska börja med att prata lite om

skarven. De bestånden behöver minskas kraftigt. Skarven utgör en ansenlig population i Sverige, med många häckande par, och detta påverkar fiskbestånden negativt, skapar sanitära olägenheter för friluftslivet och reducerar skog och natur där fåglarna häckar. Därför är allmän skydds jakt på skarv på eget initiativ bra såväl ur förvaltningssynpunkt som ur ett naturvårdsperspektiv.

Sverige har faktiskt flest skarvar och skarvkolonier i Europa. Sveriges Ornitologiska Förening gjorde en inventering 2006 – det är nu 15 år sedan – som gav vid handen att det då fanns cirka 45 000 häckande par. Det var bara Danmark som var i närheten med 40 000 häckande par och 200 000 individer. Det har inte gjorts så många rikstäckande inventeringar sedan dess utan bara inventeringar i olika län, men jag har sett uppgifter om att det i dag kan finnas runt 250 000 skarvar.

I slutet av 1800-talet var skarven mer eller mindre borta, och 1975 fanns det 340 par i Sverige. Det var innan vi gick med i EU. Det fanns tidigare en typ av allmän jakt. Riktigt hur den var reglerad vet jag inte, men den stoppades i och med att vi gick med i EU 1995. Därefter har det varit fågeldirektivet som har styrt detta, och därför har vi nu skyddsjakten att förlita oss på.

Glädjande är dock att utskottet bedömer att det finns anledning för regeringen att vidta ytterligare åtgärder för att begränsa skarvstammens tillväxt, liksom att regeringen ska se över möjligheterna till fleråriga tillstånd för skydds jakt. Man ska också se över möjliga komplement till skydds jakt, till exempel oljering och prickning av ägg, med ett större fokus på dessa sistnämnda åtgärder som SD tidigare är ensamt yrkat på i utskottet.

Östersjöns yrkesfiske står inför stora utmaningar. EU-kommissionens förslag om 2021 års fångstkvoter, som nu är verklighet, innebär minskade fångster för flera av Östersjöns kommersiellt viktiga bestånd. Sill- och strömmingsbestånden i centrala Östersjön har till exempel minskat drastiskt sedan 1970- och 1980-talen. Det är nödvändigt med åtgärder för strömmingsbeståndets återhämtning.

Det ska vara möjligt att bedriva såväl storskaligt som småskaligt yrkesfiske i Sverige, tycker vi, även om det slutligen är den enskilde entreprenören som väljer typ av båt, redskap och hamn att landa sin fångst i. Det är Sverigedemokraternas målsättning att bevara och utveckla ett flertal hamnar vid Sveriges kust där fisk kan landas och tas om hand av lokal livsmedelsindustri.

Ett aktivt fiske med livskraftiga fiskeentreprenörer skapar levande kustsamhällen längs våra svenska kuster, vilket skapar jobb och därmed liv i skärgården. Det finns väl inget tråkigare än att komma till gamla fiskelägen där det är helt dött och det inte finns några fiskare kvar? Det hänger några nät och kulor och dinglar som ett minne från en svunnen tid.

Som sagt finns det ett egenvärde i att hålla det småskaliga fisket levande, liksom de hamnar och rökerier som det sysselsätter längs Sveriges kust. Om vi flyttar ut trälgränsen för större fartyg skulle den småskaliga näringsgrenen för fiskare få större möjlighet att fortleva, vilket skulle utveckla fisket som den anrika näringsgren det är. I många fall handlar det om yrkeskunskap som förts vidare från en generation till en annan.

Det är glädjande med enighet i riksdagen när det gäller att det småskaliga kustnära fisket och fisket med regional anknytning där fångsten sorteras vid landning ska värnas. Glädjande är också att utskottet anser att regeringen snarast bör agera, dels för att flytta ut trålgränsen på prov, dels för att begränsa det trålfiske som tillåts innanför trålgränsen.

Glädjande är också att man framhåller vikten av att begränsade undantag kan ges dels för det småskaliga kustnära fisket vars fångster går till humankonsumtion, dels för fiske med regional anknytning vars fångst sorteras vid landning.

Vi ser av flera skäl ett stort värde i att en levande lokalförankrad fiskerinäring bibehålls. Fisket har kulturhistoriska värden. Det är viktigt för kust-, hamn- och skärgårdssamhällenas identitet. Det är också viktigt för jobb, företagande och besöksnäring i de ofta små lokalsamhällena och därmed också för ambitionen om livskraftiga lokalsamhällen på landsbygd och i skärgård.

Även licensjakt på vikare bör diskuteras med tanke på den prekära situationen för siklöjan i Bottenviken. Tillgängliga data visar att vikarens predation av siklöja är minst lika stor som det uttag det kommersiella fisket står för. Detta säger SLU Aqua i ett remissvar till Naturvårdsverket. SLU anser att restriktiva villkor riskerar att begränsa möjligheten att verkligen minska de negativa effekterna av vikare och knobbsäl. Om dessa arter fortfarande ska förvaltas genom skydds jakt bör jakt även medges inom 200 meter från fiskodling, fredningsområde för fisk och utsättningsplats för fisk.

På västkusten har fiskarna samma problem med knobbsälen som näringar upplever på östkusten med gråsälen. Kustfisket i Bohuslän, Göteborg, Halland och Skåne brottas med samma skador på redskap och fångster som östersjöfisket. Enligt forskare är knobbsälen ett stort hot mot torskbestånden, då den äter 15 000 ton torsk om året i Skagerrak och Kattegatt.

Även i Bottenviken är problematiken likartad, där vikaren lever längs kusten i Norr- och Västerbotten. Här är siklöjan hotad, och därigenom också den berömda Kalix löjrom, som EU har tilldelat det starkaste livsmedelsskyddet Skyddad ursprungsbeteckning. Forskare har föreslagit att fisket ska minska kraftigt. På Nobelbanketten, där Sverige står i världens centrum, är Kalix löjrom en återkommande förrätt. Näringen har tidigare deklarerat att det finns en risk för att den försvinner från marknaden om man inte får bukt med ökningen av vikare.

Det blir enligt branschen också svårare och svårare att få in strömming till surströmmingsindustrin, vilket även hotar den på sikt om ingenting görs mot den sälexplosion som forskare beskriver.

Utifrån beskrivna verkligheter vill vi även bevilja licensjakt på dessa två arter av säl. Det är därför positivt att utskottet anser att regeringen bör vidta åtgärder för att öka jakten på säl och att detta bör ske genom en större licenstilldelning för säljakt, framför allt gråsäl, men man bör överväga om också vikare och knobbsäl kan komma i fråga för beståndsreglerande jakt, och reglerna för jakt på säl bör ses över.

Sälen är ett svårskjutet djur. Tillstånd kostar pengar. Det krävs känedom om var sälen får skjutas. Båttnehav krävs, och djuret måste tas om hand. För att öka incitamenten att alls nå upp till de kvoter som tilldelats vid skydds- och licensjakt behöver kanske säljägarna få ersättning för att

fler ska kunna tänka sig att göra en insats för att fylla de tilldelade kvoterna. Detta skulle också minska risken för skadeskjutna sälar och tjuvjakt.

Licensjakt på vikare och knobbsäl har SD ensamt yrkat på i utskottet tidigare.

Anf. 30 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Vi debatterar i dag ett antal utskottsinitiativ under rubriken *Åtgärder för att rädda fiskbestånden i Östersjön*. Tidigare talare i debatten har ju både läst upp alla punkter högt och pekat på att de är nio till antalet. Jag tänkte uppehålla mig vid några olika delar som jag tycker är särskilt värda att ta upp.

I utskottet har vi under de senaste åren av olika anledningar tagit upp fiskefrågorna, och vi har en fiskegrupp som man kan koppla till EU:s fiskepolitik där vi på olika sätt belyser detta. Det är väl bra att vi nu är ett i princip enigt utskott som tillsammans väljer att lyfta dessa frågor i de här utskottsinitiativen. För Centerpartiets del är det otroligt viktigt med våra kustbygder och den roll som det kustnära småskaliga fisket och det regionala fisket har spelat och förhoppningsvis kommer att spela framöver. De är ett viktigt led i den svenska livsmedelsstrategin och kan också på olika sätt vara viktiga för entreprenörskap och utveckling i våra kustbygder.

Precis som en del tidigare talare vill jag tacka alla de yrkesfiskare och organisationer som vi har haft förmånen att få träffa i beredningen av det här utskottsinitiativet och vid andra möten som vi haft på egen hand och tillsammans. Den gemensamma kunskap som vi därmed har kunnat tillägna oss kommer här till uttryck i ett gemensamt utskottsinitiativ. Det är bra.

Vi har valt skrivningar om att på prov flytta ut trälgränsen för att begränsa det trålfiske som tillåts innanför gränsen, men vi vill att undantag ska kunna ges till det småskaliga fisket. Vi skriver också om beslut om fiskekvoter. Detta tillkännagivande känns otroligt viktigt, och jag tror att vi alla har förhoppningar om att det ska finnas en regering som också kan ta arbetet vidare.

Låt mig också nämna regler och administration i det här sammanhanget. För Centerpartiets del känns det viktigt att det på olika sätt arbetas för att underlätta detta, så att det står i proportion till den verksamhet som bedrivs inom till exempel det kustnära fisket och det regionala fisket. Genom att man underlättar detta på olika sätt kan de delarna i det svenska fisket få en mer framträdande roll i genomförandet av den svenska livsmedelsstrategin.

Flera företrädare har nämnt krångellistan. Vi var, som sagt, ett antal som deltog i ett fiskeseminarium härförliden. Jag kan väl ändå i detta sammanhang få hylla vår utskottsordförande Kristina Yngwe lite grann, som var den som efterfrågade en form av krångellista från Eldrimner: Hjälp oss att hitta politiska förslag om det som ni ser som problem och som blir möjligt för oss att arbeta med politiskt!

Det är klart att det är en väldigt viktig del.

Jag tänker att vi alla har mött bedrövade fiskare som på olika sätt kan visa hur hållbara redskap förstörs av säl i fisket och att fångsten delvis är förstörd ur ett humankonsumtionsperspektiv kopplat till de angrepp som både säl och skarv har gjort på den fångst som väntar på att tas upp. Därför är det bra att det i detta utskottsinitiativ finns tydliga skrivningar kopplade till flera sorters sälar men också till skarv, så att vi verkligen kan komma

Prot. 2021/22:34
25 november

*Åtgärder för att
rädda fiskbestånden
i Östersjön*

åt den problematiken och på det sättet vara med och skapa ett mer hållbart fiske.

Fru talman! Fisket är en del i livsmedelskedjan, men det är också viktigt med det ekosystem som vi vill värna på olika sätt. Med detta utskottsinitiativ löser vi inte problematiken, men vi tar ett antal steg som är viktiga för oss. Det handlar om att visa hur vi politiskt har arbetat för att via krångellista och de delarna eller via olika politiska förslag skapa förutsättningar för ett hållbart fiske i Östersjön.

Vi i Centerpartiet har ibland fått kritik från till exempel Miljöpartiet för att vi har lagt fram ett antal utskottsinitiativ. Det var lite uppfriskande när Miljöpartiet självt valde att lägga fram ett utskottsinitiativ i somras, trots att man vid det tillfället tillhörde Sveriges regering. Men det är väl viktigt att man kan bryta praxis ibland och därmed också skapa ett ytterligare tryck i frågan om ett hållbart fiske.

Med de orden, fru talman, skulle jag vilja yrka bifall till utskottets förslag i detta betänkande.

(Applåder)

Anf. 31 JAKOB OLOFSGÅRD (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

I dag är det meningsfullt, när vi får tala sakpolitik. Det är inte alla dagar man har den känslan. Men i dag, i denna viktiga fråga, är det viktiga saker vi lyfter upp.

Utskottets förslag i betänkandet, som ligger på bordet, står vi i Liberalerna bakom på alla punkter. Det är ett resultat av att vi agerar när vi finner det nödvändigt att agera. I dag är det nödvändigt.

Fisken först. Är det inte så att fisken, av alla djur, kom först?

Fru talman! Tillåt mig att bli lite existentiell – jag har en fallenhet för det. Oavsett vilken tro eller icke-tro man bär med sig om djurlivet på denna planet kom fisken först. Jag tänker på havets evolution och att fisken kröp upp på land eller på skapelseberättelsens fjärde dag och att det första djur som blev skapat var fisken. Betänk det!

Fisken först. När människan sedan fanns, enligt skapelseberättelsen, var det första uppdrag som människan fick att härska över havets djur – fisken. Fisken först.

Nu när rapport efter rapport, nyhet efter nyhet, når oss om att bestånden av fisk i Östersjön blir mindre till antal och storlek är det ingen av oss som med lätthet kan vifta bort just det. Inom oss finns detta: att fisken är otroligt viktig för vår natur och vår planet. Hela ekosystemet i vår Östersjö vilar på bestånden av fisk.

Det är som att människan fick en uppgift: Ta hand om fisken! Jag ger dig en uppgift. Kan du klara den? Ta hand om fisken!

Om vi inte klarar att ta hand om naturen och om vi inte ens klarar att ta hand om fisken, hur ska vi då kunna skapa en regering?

Fisken först. Det vi talar om här i dag och i vårt miljö- och jordbruksutskott, som jag är en glad och ny ledamot i, är att just fisken är så viktig. Och naturen är så är viktig. Den förser oss med mycket.

Jag vill uttrycka min ödmjukhet i frågan. Vi i miljö- och jordbruksutskottet har verkligen fått djupdyka i den komplexa utmaningen om hur vi på bästa sätt kan rädda beståndet i Östersjön.

Vi ser ett lågt bestånd av fisk, fru talman. Det är konsekvensen av ett överfiske. De fiskarter som drabbas hårdast är de med långsam tillväxt och låg produktivitet, ofta rovfiskar. Ett hårt fiske ger effekt i hela ekosystemet och inte bara på just de arter som fiskas.

I helgen hade Liberalerna sitt landsmöte, och vi fattade många goda politiska beslut. Liksom utskottet har enighet i dag hade vi enighet kring många goda förslag. Jag lämnade det landsmötet med många goda motioner som vi hade sagt ja till. Flera av dem hade just denna gemensamma nämnare: att rädda fiskbeståndet i Östersjön. Åtta stycken tydliga motioner behandlade detta, och alla röstades igenom med ett rungande ja. Det är med vårt parti i ryggen som jag står här – det är dagsfärskt – och kan säga att vi står upp för att flytta trälgränsen tolv nautiska mil. Det är viktigt.

I det utskottsinitiativ som Liberalerna väckte trycktes det på att det skyndsamt behövs åtgärder för att rädda fiskbestånden. I dag ser vi dessa nio förslag: Det handlar om tolv nautiska mil på prov, om översyn av förvaltningsplanen för Östersjöns fiskbestånd, om Sveriges deltagande i regionala samarbetsorgan och Internationella havsforskningsrådet, om beaktandet av det viktiga småskaliga fisket och fiske för direkt användning som livsmedel, om regellättnader för småskaligt fiske, om förvaltning av skarven, sälen och storspiggen och om vattenkraftens ekologiska betydelse.

Det går inte att säga annat än att politiken levererar när dessa nio förslag läggs fram. Man sitter inte bara på sina händer. Vi gör något i dag som spelar roll. Men det hade inte varit möjligt utan en bred majoritet i vårt utskott. Även om vi i våra anföranden värnar och trycker på olika saker kring dessa punkter går det inte att säga någonting annat än att vi har fullgjort den uppgift som vårt utskott fått. Vi sätter fisken först. Vi klarar det.

Jag ska säga några ord om storspiggen. Det är inte politikernas roll att besluta i detaljerna, utan vi ska, när vi har varit nere i detaljerna, använda örblicken och skåda över helheten, få ett större perspektiv och fatta våra politiska beslut utifrån det. Detta är ett sådant exempel.

Vi ser storspiggens expansion. Vi fick höra här av Markus Selin att det har varit så tidigare i historien. Men det är åter så. Det behöver vi ta tag i. År 2015 fanns det 50 gånger mer spigg i Östersjön än under hela 80-talet. De har ökat år för år. Och det är konstaterat att effekterna på abborre och gädda är stora där storspiggen expanderar. Olika forskargrupper kan genom detta beslut öka kunskapsunderlaget om på vilket sätt storspiggen påverkar ekosystemet och verka för åtgärder för att begränsa storspiggens tillväxt.

För egen del krävs det inte mer forskning än att jag åker ned till mina föräldrar i Tjust skärgård, utanför Västervik, och tar kajaken ut i den grunda skärgården för att jag ska kunna konstatera att storspiggen finns överallt.

Sist men inte minst vill jag nämna betydelsen av fiskens vandringsvägar. Även här har jag ett färskt landsmötesbeslut bakom mig. Vi har fattat beslut om att verka för fiskens vandring från kust till fjäll.

Även om detta som sagt kan upplevas som lite detaljerat vet vi att mängden lek- och uppväxtområden är en grundläggande faktor som påverkar mängden vuxen fisk, och detta påverkar även det småskaliga fisket stort.

Det behövs mer forskning och kunskap om vattenkraftens påverkan på hotade bestånd för att tydliggöra vattenkraftens ekologiska betydelse. Det

Prot. 2021/22:34
25 november

*Åtgärder för att
rädda fiskbestånden
i Östersjön*

finns kunskapsluckor som vi behöver fylla ut så att bra beslut kan fattas, till exempel i frågan om olika passagelösningar i våra vattendrag. Regeringen bör därför ta initiativ till en större kunskap om vilken påverkan det har på våra ohotade arter och framför allt den akut hotade ålen.

Som sagt: Vi har fått ett uppdrag, en uppgift, varken mer eller mindre. Vi sätter fisken först.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 9 Bättre uppföljning av läkemedel för djur

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU7
Bättre uppföljning av läkemedel för djur (prop. 2020/21:220)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 10 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2020

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU4
Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2020 (skr. 2020/21:211)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 12.)

*Vård av unga vid
Statens institutions-
styrelses särskilda
ungdomshem*

§ 11 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU6
Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem (skr. 2020/21:215)
föredrogs.

Anf. 32 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Socialutskottets betänkande 2020/21:33 från i våras handlar om utsatta barn och unga som inte kan bo hemma utan i stället behöver samhällets vård för en kortare eller längre tid. Det är ett ovanligt betänkande. Ett samlat utskott har på eget initiativ ställt krav på regeringen att skyndsamt återkomma med en redogörelse som beskriver vad som ska göras för att situationen på de särskilda ungdomshemmen ska bli bättre.

Socialutskottet har nåtts av återkommande berättelser om hot och våld mot och mellan de unga som är placerade men också mot personal på de särskilda ungdomshemmen. Utskottet har också nåtts av rapporter om brister gällande de ungas rättigheter, behandling och samverkan. Sammantaget är det en situation som inte på något vis kan anses acceptabel.

Fru talman! Nu behandlar vi regeringens svar på utskottets krav. Regeringens skrivelse bekräftar vår oro och våra farhågor om stora brister vid Sis särskilda ungdomshem. Skrivelsen tydliggör också att det kommer att krävas resursförstärkningar och ett stort engagemang under en lång tid framöver för att verksamheten vid Sis särskilda ungdomshem ska bli bra för de unga.

I en livssituation där man inte längre kan bo kvar hemma och det i stället blir aktuellt med en placering måste åtgärden leda till att det blir bättre för den unge. Att behöva lämna sitt hem och sin familj är en mycket ingripande händelse, och det ska endast ske om det krävs för att det ska bli bättre för den unge. När samhället gör en så ingripande insats är det nödvändigt att den plats som den unge får, det nya hemmet, uppfyller högt ställda krav på trygghet samt att personalen har ändamålsenlig kompetens och kunskap.

Fru talman! Visst finns det väl fungerande ungdomshem inom Sis, men sammantaget är bristerna betydande. Varje barn som placeras har rätt till bästa möjliga omhändertagande på det särskilda ungdomshemmet. Tiden på ungdomshemmet syftar till att ge bättre förutsättningar för livet och ska ge en chans till en vändpunkt för barnet. Livet ska bli bättre genom samhällsvården. Det är vårt uppdrag.

I regeringens svar till riksdagen beskrivs på ett ganska transparent sätt många olika områden där det finns utmaningar och problem. Situationen är bekymmersam. Samtidigt bör det betonas att ledningen för Sis under de senaste två åren har synliggjort brister, och de arbetar aktivt med att identifiera förbättringsåtgärder av olika slag. Det är också positivt att Sis självt ser behovet av samverkan med det civila samhället, inte minst barnrättsorganisationer, för att kunna reformera verksamheten på ett bra sätt. En framgångsrik reformering kräver uthålligt stöd av staten och reella förutsättningar att kunna genomföra de förändringar som krävs. Frågan är: Finns det stödet?

Fru talman! I skrivelsen redovisas också det arbete som pågår inom Sis med att minska behovet av avskiljningar och andra tvångsåtgärder. Kristdemokraterna menar att det krävs mer insatser inom detta område. Vikten av dokumentation kan inte nog understrykas, men målet bör vara att användning av tvångsmedel ska upphöra. Detta har även socialutskottet uttryckt i tillkännagivandet som föranledde den aktuella skrivelsen.

Kristdemokraterna vill betona att de åtgärder som regeringen beskriver i sin skrivelse till riksdagen inte är till fyllest i den här delen, för de stämmer inte med vad riksdagen vill, nämligen att målet är att tvångsåtgärderna ska upphöra. Regeringen bör i särskild ordning redovisa tillbaka vilka åtgärder som vidtas för att målet ska nås.

Därför yrkar Kristdemokraterna bifall till reservation 9, som handlar om detta. Det måste finnas ett beslut, en uttalad målsättning, att tvångsåtgärder ska upphöra så att man redan nu ser till att göra allt man kan för att inte hamna där. Jag vill också gärna säga att det inte är de unga männen med störst våldskapital som utsätts för flest tvångsåtgärder, utan det är

flickorna – flickor som ofta har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Där är det vanligt med tvång i form av avskiljning och andra åtgärder.

Vi kan bättre än så. Vi kan göra väldigt mycket bättre för att inte behöva använda detta.

Fru talman! Som slutsats vill Kristdemokraterna konstatera att det som görs på Sis är bra. Det är ett förbättringsarbete, och vissa delar får stöd av regeringen. Men för att vi ska vara säkra på att det faktiskt leder till en riktig förändring är det synnerligen nödvändigt att regeringen återkommer till riksdagen redan i vår. Då ska man återkomma och berätta hur det har gått. Har det blivit bättre kompetens? Hur har det gått med användning av tvångsåtgärder? Hur går det med samarbetet mellan kommuner så att man får en bra och fungerande vårdkedja?

Den 19 april vill vi veta hur det har gått och om det har blivit en förbättring. Får vi inte då besked om att det faktiskt sker en förbättring tänker vi medverka till att riksdagen vidtar fler åtgärder. Det här handlar ju om barn och unga som just nu befinner sig på ett särskilt ungdomshem, ungdomar som inte får den vård de hade behövt när de kom i samhällets vård.

Jag yrkar alltså bifall till reservation 9 för Kristdemokraternas räkning. Jag är ändå väldigt glad för att utskottet på ett väl samlat sätt ser behovet av att regeringen återkommer.

Anf. 33 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera socialutskottets betänkande 2021/22:SoU6 *Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem*. Det är en fråga av stor vikt som vi vid ett flertal tillfällen tidigare har debatterat här i kammaren.

Även om mycket redan har sagts i frågan är det av oerhört stor vikt att vi fortsätter att lyfta den, inte minst genom dagens debatt. Alldeles för länge har nämligen frågor som rör barns och ungas säkerhet, rättigheter, uppväxtvillkor och rätt att bli väl omhändertagna, alldeles oavsett om det är kommunen eller staten som har tagit över ansvaret, lämnats dörhän. Alldeles för länge har vi politiker vilat oss mot att vi länge stod längst fram i kampen för barns rättigheter och därför inte tagit de nödvändiga stegen framåt för att bli bättre.

Därför är jag naturligtvis glad över att vi de senaste åren har vidtagit en rad åtgärder för att säkra barns rätt till en trygg och säker uppväxt. Vi har gjort barnkonventionen till svensk lag, och vi har genomfört en rad lagförändringar, uppdrag och utredningar inom ramen för barns rätt till en trygg och säker uppväxt. Barns och ungas rättigheter har fått en helt annan tyngd i den politiska debatten, inte minst i den här kammaren. Inte minst i socialutskottet har frågorna lyfts upp särskilt de senaste åren av samtliga partier. Det är bra och alldeles nödvändigt för ett väl fungerande samhälle. Barnen är naturligtvis vår framtid, men, fru talman, de är också här och nu.

Statens institutionsstyrelse, som jag hädanefter kommer att benämna Sis från talarstolen, är en oerhört viktig del i vårt samhälle. Det är den statliga myndighet som ansvarar för den individuellt anpassade tvångsvården i Sverige. Den som placeras på ett ungdomshem har oftast svåra problem med sig i bagaget. Det kan handla om missbruk, om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, utåtagerande beteende, våld, kriminalitet och så vidare.

Sis tar också emot ungdomar som har dömts till sluten ungdomsvård. När en ung person placeras på Sis har oftast alla andra stödåtgärder prövats. Det är ett sätt för vårt samhälle att säga: Stopp! Nu behövs det särskilda insatser för dig så att du inte skadar dig själv eller någon annan.

Men Sis är inte, och får aldrig ses som, en slutstation, utan Sis ska vara början på något bättre.

Fru talman! Det har den senaste tiden uppmärksammats en rad brister inom Sis särskilda ungdomshem. Vid flera tillfällen har allvarliga brister påtalats. Det har rapporterats om våld och hot mot placerade unga, mellan placerade unga och mot personalen. Så ska det naturligtvis inte vara.

När barn och unga placeras på Sis får de inte fara illa. Tvärtom ska placeringen leda till något bättre, att de får bättre förutsättningar i livet, att de får vård, att de får behandling och stöd.

I den här frågan är partierna i riksdagens socialutskott och regeringen i stort överens. Den slutna ungdomsvården och den sociala barn- och ungdomsvården måste förstärkas och förbättras. Därför är vi också tydliga. När man på ett eller annat sätt hamnar i samhällets vård ska det helt enkelt bli bättre. Kränkningar och övergrepp mot barn i samhällets vård får aldrig förekomma. Säkerheten inom Sis ungdomshem måste vara hög. Vården och stödet måste vara av god kvalitet, byggd på evidens och beprövad erfarenhet. Det måste vara en god arbetsmiljö för dem som arbetar inom Sis. Det är viktigt. Flickors situation vid placeringar måste särskilt beaktas och förbättras.

Fru talman! Jag vet att både myndigheten och regeringen sedan några år tillbaka arbetar hårt med att komma åt de problem som finns inom verksamheten. En ny generaldirektör och en ny säkerhetsdirektör har tillsatts. Samtidigt har den nya ledningen i tät dialog med Regeringskansliet sjösat ett omfattande och viktigt förändringsarbete. Det pågår till exempel ett viktigt arbete inom myndigheten med kompetensutveckling, bland annat genom en myndighetsgemensam grundutbildning med målet ökad trygghet och rättssäkerhet och därmed naturligtvis högre kvalitet på vården och behandlingen.

Det satsas på säkerheten på olika sätt, och myndigheten har också beslutat att differentierade säkerhetsnivåer ska finnas på alla institutioner. Jag vet också att myndigheten arbetar aktivt och på flera sätt med att minska antalet avskiljningar. Jag kan inte nog betona hur oerhört viktigt det är att personalen inom Sis får grundläggande korrekt kompetens i konflikthantering och att personalsammansättning, grupper storlek och annat som vi vet har betydelse för att minska antalet avskiljningar möjliggörs. Det pågår ett sådant arbete inom myndigheten redan i dag. Jag vet också att man arbetar med olika utbildningsinsatser i just konflikthantering, som vi vet är ett viktigt instrument i dessa situationer.

Låt mig nu vara tydlig, fru talman. Ambitionen måste vara att på sikt helt avskaffa avskiljningar. Det krävs för de flickor som oftast avskiljs, det krävs för vårt samhälle, det krävs också för verksamheten och myndigheten att det går att hitta andra tillvägagångssätt att hantera dessa situationer.

Regeringen har naturligtvis också vidtagit en rad andra åtgärder för att öka rättssäkerheten, delaktigheten, tryggheten och säkerheten inom Sis. Förutom stora anslag till myndigheten i budgetpropositionerna – det är 100 miljoner för 2022 och 140 miljoner för 2023 och framåt, nästan en

dubbling från 2014, och vidare har äskandena från myndigheterna för att genomföra förändringsarbetet mötts – har man också gett en rad olika uppdrag. Det handlar om barnrätt i praktiken, integrerad vårdform, förstärkt tillsyn av Sis särskilda ungdomshem där flickor vårdas, stöd för avhoppare och så vidare.

Dessutom kan nämnas att regeringen har tillsatt en utredning som ska se över LSU, alltså den lag som rör särskild ungdomsvård, som bland annat ska titta på vårdtiderna – de ska motsvara brottens allvar – och den oerhört viktiga eftervården.

Fru talman! Regeringen tillsatte också, fru talman, i början av oktober en utredning som ska föreslå och se över åtgärder för hur kvaliteten i vården kan öka när barn och unga placeras utanför det egna hemmet, i familjehem, i jourhem, i stödboenden, hem för vård eller boende, HVB, inklusive Sis särskilda ungdomshem. Den leds av vår riksdagskollega Carina Ohlsson, och jag är övertygad om att en sådan utredning behövs – en bred översyn över hela sociala barn- och ungdomsvården som särskilt kommer att titta på flickors situation. Det gläder mig, fru talman, och jag ser fram emot resultatet av utredningen.

Jag vill med detta sagt avsluta med att säga att det finns problem. Vi är överens om att det måste göras mer, och jag är glad att vi är redo att ta tag i problemen. Jag vill också, fru talman, meddela att vi naturligtvis står bakom vår reservation 5, och därmed yrkar jag bifall till den reservationen. (Applåder)

Anf. 34 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag gläds över att ledamoten Bladelius säger just det som utskottet tidigare har varit överens om, nämligen att målet bör vara att användning av tvångsåtgärder ska upphöra. Det är ett stort ställningstagande för utskottet. Det är efterlängtat, tycker jag, men det gäller också att vi lever upp till det. Därför blev jag besviken när jag läste regeringens svar på vårt betänkande.

Regeringen berättar att man gör mycket, men man svarar inte på vår huvudfråga: Tycker ni också att målet ska vara att tvångsåtgärder ska upphöra?

Jag vill gärna höra hur ledamoten Bladelius ser på det faktum att regeringen inte tar ställning till frågan. Hur går diskussionerna i den socialdemokratiska gruppen för att åstadkomma detta? Det räcker inte att säga att en mängd saker ska kontrolleras om man inte bestämmer att målet ska vara just där. Jag tror inte att arbetet sätter igång på riktigt om vi inte vet att tvångsåtgärder måste bort, att vi måste hitta andra sätt att möta unga som mår dåligt där beteende och aggression eskalerar. De startar ju inte på den höga nivån, utan de startar någon annanstans långt tidigare där vi hade kunnat bryta beteendet på annat sätt.

Jag vill gärna höra hur ledamoten Yasmine Bladelius ser på det faktum att regeringen inte säger ja till riksdagens önskemål utan avvaktar i frågan. Hur ser ledamoten på det?

Anf. 35 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Jag vill börja med att understryka det faktum att jag är oerhört glad över att vi i socialutskottet är tämligen överens i de här frågorna, för det är

viktigt att vi är det och att vi ser problematiken som finns så att vi är redo att göra något åt den. Det vill jag också tacka ordföranden i socialutskottet för.

Jag vill naturligtvis också beklaga att vi kanske inte varit så tydliga i frågan om just avskiljningar. Jag vet att den ansvariga ministern har varit tydlig med att man på sikt vill se att avskiljningar upphör. Jag tror också att man i det arbete som finns från både Regeringskansliet och myndigheten, i utbildningsinsatser och i de budgetar som ökar anslagen till det förändringsarbete som pågår inom verksamheten har ambitionen att avskiljningar på sikt ska upphöra och tycker att det är viktigt.

Men det är klart att när myndigheten så uttalat säger att man i dagsläget behöver de verktyg man har för att klara av situationerna, då måste vi någonstans lyssna på myndigheten och vad den säger i frågan. Med det sagt är jag tydlig, ledamoten Ankarberg: Avskiljningar ska på sikt upphöra. Det är inte värdigt ett land som Sverige att ha avskiljning som metod. Det finns andra metoder; de måste bara få lov och tid att implementeras.

Anf. 36 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Vi i utskottet måste ändå grunna på hur vi ska göra för att komma vidare. Det räcker ju inte att konstatera att man nog kanske skulle vilja det även från regeringens sida. Vi måste se till att möjliggöra det.

För mig har ett sätt att göra det varit att vi säger ja till den här reservationen, som talar om att nästa gång regeringen återkommer måste man också ha ett svar på hur man ska uppnå det här målet, för den delen har de förbisett i detta första svar.

Jag tänker också att om man har inställningen att först måste allt finnas på plats och vara perfekt och sedan kan vi ta itu med det här, då tror jag inte att det kommer att hända. Man måste först bestämma sig för att det är viktigt att vi tar bort avskiljningarna och andra befogenheter som inte är ändamålsenliga för att vi ska lyckas med vården. Jag tror att det är så. Vi kommer inte att lyckas bygga förtroende eller tillit om det hotet hela tiden finns där bakom. Många som har varit placerade berättar att när de så ofta får höra att det hotet finns, då blir det ingen bra relation. Det blir ingen bra vård och ingen bra behandling.

Vi måste nog ta steget själva och bestämma att om ett år eller två, vad vet jag, ska det här vara utfasat ur verksamheten och att vi därför måste fylla på med mer kompetens och utbildningar och kanske också andra lokaler och andra former för hur vi vårdar – inte så många i varje grupp eller något annat. Det behövs jättemycket som jag inte är kompetent nog att bedöma. Professionens kunskap behöver vara med. Men vi måste bestämma målet, tror jag.

Finns det intresse i den socialdemokratiska gruppen för att vi faktiskt går vidare i den här frågan och trycker på hårdare? Ni verkar inte instämma i själva reservationen, men kan utskottet göra det så att vi känner att vi återigen tar kraftfullare steg framåt? Jag tror att det behövs.

Anf. 37 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Ankarberg Johansson och jag är helt överens. Jag är också tämligen säker på att regeringen och myndigheten är överens om målet.

Med de åtgärder som nu har påbörjats, alltså det förändringsarbete som nu har påbörjats med bland annat utbildningsinsatser i konflikthantering men också de differentierade formerna och att man gör det möjligt med en grundutbildning när man börjar men också att ha en handledare på plats i myndigheten och så vidare – alla de steg man tar i det förändringsarbetet inom myndigheten har naturligtvis som mål att vi på sikt inte ska se några avskiljningar.

Fru talman! Vi är alltså överens i sakfrågan, jag och ledamoten Ankarberg. Jag tror att vi bara har olika sätt att se på vägen dit.

Anf. 38 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Även om vi står bakom samtliga våra reservationer vill jag inledningsvis säga att vi särskilt står bakom reservation 2, som handlar om personalens utbildning och kompetens och behovet av det.

Fru talman! Barn och ungdomar i vårt land som har det tufft och som behöver samhällets stöd ska också få det. Om det ska det inte råda något tvivel, och det borde inte heller råda någon som helst politisk osämja.

Socialutskottets engagemang i frågor som rör utsatta barn och ungdomar torde vid det här laget vara välkänt. Under förra riksmötet, det vill säga hösten 2020 och våren 2021, resulterade vårt arbete i inte mindre än 27 tillkännagivanden gällande utsatta barn. Det gör att kraven på regeringen att arbeta för lagändringar och förbättringar växer.

De senaste två mandatperioderna har dock, måste jag tyvärr säga, på många sätt varit en förlorad tid för utsatta barn. Även om Socialdemokraternas ledamot och regeringens företrädare här i dag Yasmine Bladelius säger att man är redo att ta tag i problemen, vilket gläder mig, har det inte varit sanning när det gäller vår regering. Regeringens ointresse och brist på engagemang för dessa barn och ungdomar har varit närmast smärtsamt.

Fru talman! I dag debatterar vi vården av våra unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem. Dessa barn och ungdomar är ofta i en situation där vården vid Sis ungdomshem betraktas som en av samhällets sista åtgärder för att vända en många gånger negativ och destruktiv utveckling. Det gör att Sis måste hålla hög kompetens och hög kvalitet för att möta de här ungdomarna där de befinner sig.

De senaste åren har rapporterna från olika Sis-hem varit alarmerande. Medierna har också förmedlat bilder av en verksamhet som har stora brister och där barn och ungdomar rent av far illa trots att de ska vara i samhällets vård. Barnrättsbyråns rapport vittnar också om en verksamhet som uppvisar stora brister och rent av kränkningar.

Detta är tyvärr inga nyheter. Mina första och starkaste intryck från utskottssammanträden i socialutskottet för ett antal år sedan rörde just Sis. Barn och ungdomar med olika behov vägg i vägg med varandra, unga som redan var djupt insyltade i grav ungdomskriminalitet och gängkriminalitet vägg i vägg med ungdomar med drogmissbruk, ungdomar med svår psykisk ohälsa – inte sällan flickor med självskadebeteende – och ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser. Därtill det som berörde mig särskilt illa: Alltför många av de placerade unga var så unga som i de yngre tonåren och i några fall ännu yngre därför att annan lämplig placering saknades.

Fru talman! Jag har gjort ett antal studiebesök på Sis-hem över hela vårt land. Alltför många av dem ser ut som kursgårdar från 50- eller 60-talet. Det är ju fullständigt självklart att om ska man klara av att möta

ungdomar med så vitt skilda behov på ett professionellt sätt måste lokaler vara utformade på ett ändamålsenligt sätt.

Därtill kämpar Sis med att kunna möta ökade hot och säkerhetskrav, till exempel att personer som är under tvångsvård avviker eller rent av friftas. Förra året var det hela 26 rymningar från Sis. Säkerhetsproblemen är därför både svåra och akuta.

Just därför är det så oroväckande att statens Specialfastigheter har svårt att prioritera behoven hos Statens institutionsstyrelse. Behoven hos Kriminalvården är nämligen också stora. Vi moderater är naturligtvis glada att man nu bygger ut bland annat antalet anstalter, men det är oerhört allvarligt att man inte klarar av att möta Sis behov. Det gör att det blir svårare att komma till rätta med problemen. Och detta ansvar faller tungt, oerhört tungt, på regeringen. Det faller tungt på Ibrahim Baylan, som varit ansvarig för Specialfastigheter, och på Lena Hallengren, som ansvarigt statsråd för Sis. De som betalar och fortsätter att fara illa är ungdomarna.

Fru talman! Det är viktigt att säga att Statens institutionsstyrelse påbörjat ett stort och omfattande förändringsarbete under sin nya generaldirektör Elisabet Åbjörnsson Hollmark. Detta har också mina kollegor på ett förtjänstfullt sätt beskrivit. Det handlar bland annat om att förbättra säkerheten, om kompetenshöjande insatser och om inrättandet av nya funktioner och kompetenser inom myndigheten, exempelvis säkerhetsspecialister.

De 27 tillkännagivandena till och kraven på regeringen utökas i dag med ytterligare två. Ett enigt utskott krävde att regeringen skulle inkomma med en skrivelse till riksdagen och socialutskottet med en bedömning av de insatser som behövs för att vården inom Sis ska vara säker såväl för de placerade unga som för personalen och för att en placering ska ge de unga den vård och behandling som krävs. Dagens debatt sker med utgångspunkt från regeringens svar.

Ett enigt socialutskott tänker inte släppa regeringen med detta. Bland annat Moderaternas yrkande om återkommande uppföljning och rapportering har bifallits, och regeringen anmodas inkomma med en sådan senast den 19 april nästa år.

Det andra tillkännagivandet har Socialdemokraterna och Miljöpartiet som enda partier i socialutskottet reserverat sig emot. Det är ett förslag från oss moderater och från Vänsterpartiet om att flickor ges helt andra möjligheter till placeringar inom Sis, då vi ser att flickor särskilt ofta, historiskt, farit illa inom Sis hägn.

Fru talman! Samhället har alltför länge svikit dessa utsatta barn och ungdomar. Det är dags för verklig förändring från politikens sida. Regeringens bristande intresse och engagemang för dessa barn måste nu följas av handlingskraft. Även dessa barn behöver en ny regering som helhjärtat och engagerat arbetar för att förbättra dessa barns och ungdomars situation och som förstår och respekterar barnrättsperspektivet och inte minst barns rätt att bli hörda.

(Applåder)

Anf. 39 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Regeringen har i skrivelsen *Vård av unga vid Statens institutionsstyrelsens särskilda ungdomshem* redogjort för de insatser och åtgärder som görs, vidtas eller är initierade. Skrivelsen är ett resultat av ett

tillkännagivande som riksdagen riktade i våras efter flera uppmärksammade fall av missförhållanden på ungdomshem.

Dock saknas fortfarande en hel del arbete för att nå en trygg boendeform med god vård och omsorg, och i dag riktar vi ytterligare två tillkännagivanden till regeringen. Det ena gäller, som precis nämndes här, att regeringen senast i april ska återkomma till riksdagen med en ny skrivelse om vad som görs på området. Det andra tillkännagivandet gäller att vi menar att det är väldigt angeläget att arbetet med att prioritera flickors trygghet och säkerhet stärks ytterligare.

Som jag sagt tidigare är det viktigt att vård och omsorg bedrivs med god kvalitet när staten och samhället går in, med ett förhållningssätt som präglas av hög etik och inte minst med god och adekvat kompetens.

Frågan är även fortsättningsvis högst aktuell. De rapporter som når oss visar på så grava problem att det inte går att bortse från dem, och vi ska heller inte bortse från dem. Det är bra att utskottet är så enigt i dessa frågor.

För att riksdagen på ett hyfsat överskådligt sätt ska kunna följa regeringens arbete i de här frågorna är det oerhört positivt att utskottet nu enats om ytterligare en skrivelse. Om vi kan se att arbetet inte fortskrider i den riktning som vi önskar är vi beredda att vidta ytterligare åtgärder för att komma till rätta med den här problematiken.

Förutom dessa två tillkännagivanden, som vi givetvis står bakom, vill vi sverigedemokrater öka antalet inspektioner och uppföljningar. I dag görs inspektioner främst då det finns indikationer om någon form av problem i en verksamhet och inte i huvudsak för att förebygga eventuella olägenheter i framtiden. Inspektionerna av HVB-hem, Sis-hem och LSS-boenden måste bli fler. I denna skrivelse hanterar vi främst Sis-hemmen, men vi vill ändå poängtera hur viktigt det är att det görs inspektioner av samtliga boendeformer.

Uppföljningen av påtalade brister ska vara konsekvent, och följderna av att inte åtgärda de brister som framkommit måste vara tydliga.

Vi vill också se att det sker en grundlig genomlysning av verksamheten i stort. Detta bör bland annat ske genom en intern revision, vilket är något som Statens institutionsstyrelse själv efterfrågar. Det behöver även göras en extern revision för att kvalitetssäkra ytterligare, eftersom det har konstaterats att Ivo har fallerat och brustit i sin tillsyn. Vi behöver med säkerhet veta att den vård som bedrivs är ändamålsenlig.

Utöver detta vill vi låta en kommission utreda verksamheten med uppdrag att granska och presentera åtgärder för att komma till rätta med alla de problem som i dag finns inom Sis verksamhet. Denna kommission, fru talman, bör även genomlysna och föreslå hur man effektivare kan tillgodose och möta de vårdbehov som finns och hur detta kan etableras.

Generaldirektören på Sis har exempelvis tidigare i år tydligt uttalat att Sis inte har uppdraget eller kompetensen att bedriva psykiatrisk vård. Ändå placeras unga felaktigt på Sis i stället för inom psykiatrin, där specialistkompetensen faktiskt finns, vilket drabbar de unga. Detta visar på brister, och det är riktigt dåligt.

Fru talman! Vården behöver kvalitetssäkras. Olika tvångsmetoder bör nog analyseras och följas upp vid ett sådant beslut. För oss är det därför mycket angeläget att kommissionen tittar på samtliga aspekter vad gäller vårdbehov och kvalitet.

Utöver detta vill vi också att man berör ekonomin och gör en ekonomisk granskning där statens och kommunernas satsade resurser beaktas, så att vi får reda på om de används på ett ändamålsenligt sätt. Det är inte rimligt att kostnaderna skenar iväg och att de ungas behov ändå inte tillgodoses. Vi kan exempelvis notera i regeringens skrivelse att miljontals kronor har tillförts under åren 2016–2020 för att stärka bemanningen. Ändå består en förhållandevis stor del av bemanningen av timanställda med vissa brister i kompetens.

Det behövs kontinuitet och kompetens i en så viktig verksamhet.

Statens institutionsstyrelse är ofta den instans som gäller när inget annat fungerar. Det är vår mening att denna inte bara bör utan ska hålla en mycket hög kvalitet vad gäller säkerhet, trygghet och vård. Till dess att vi får se en grundlig utredning genomföras är vi beredda att satsa de resurser som krävs. Vi kommer att fortsätta bevaka frågan noga.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till vår reservation 1, som särskilt tar upp frågan om en kommission.

Anf. 40 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Helst av allt skulle jag verkligen vilja stå här i dag och berätta om hur bra den ungdomsvård som vi bedriver i statlig regi är. Jag skulle också vilja berätta om hur rättssäker vår statliga vård för barn och ungdomar är, om hur trygga speciellt våra flickor känner sig och om hur goda resultat vi faktiskt har. Men faktum är, fru talman, att jag tyvärr i mångt och mycket kommer att prata om precis det motsatta.

Att barn och unga vittnar om missförhållanden på Sis är tyvärr ingen nyhet. Under en lång tid har vi fått rapporter i medier och vittnesmål från barn, anhöriga och yrkesverksamma om våld, isolering, kränkande behandling och övergrepp. Rader av åtgärds paket från både regeringen och Sis har satts in, men problemen kvarstår ändå.

Ledamoten Yasmine Bladelius stod här för en stund sedan och berättade om hur kraftfullt regeringen faktiskt har agerat, att man har gjort stora satsningar. Jag delar absolut inte den bilden, skulle jag vilja säga. Och jag tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen inte har agerat mer kraftfullt eller med större engagemang än så.

Det är också anmärkningsvärt att man inte har följt upp och krävt förändring. Visst finns det öar av fina verksamheter inom Sis, men problemen och allvaret inom myndigheten överskuggar det.

Fru talman! Just våldet och avskiljningarna som förekommer på Sis är något som jag reagerar väldigt starkt emot. Våld som riktas mot barn kan aldrig och ska aldrig accepteras. Det finns som sagt väldigt många vittnesmål och rapporter. Den senaste som jag läst från pärm till pärm, förutom skrivelsen som vi debatterar här i dag, är Barnrättsbyråns och Childhoods rapport som heter *...och jag kunde inte andas*. Innehållet i rapporten, som är en granskning av våld mot barn på de statliga ungdomshemmen, är otroligt allvarligt.

Fru talman! Tänk att det 2021 ska behöva göras en granskning av våld mot barn på de statliga ungdomshemmen i Sverige – i landet som 1979 var först i världen med att införa ett förbud mot barnaga, i landet som faktiskt tagit på sig rollen att som pathfinder-land hitta nya vägar i arbetet mot våld mot barn. Jag tycker att det är både anmärkningsvärt och skrämmande.

I rapporten från Childhood och Barnrättsbyrån kan vi läsa ett citat från Javiera Constanza som jag gärna skulle vilja återge här. ”Jag har upplevt mycket våld från personalen. Under perioder var det avskiljningar varje dag. Det var kaos. Både våld i form av det jag kan tycka är psykiskt våld. Att dom skrattade åt mig eller la elaka kommentarer. Men också fysiskt, alla gånger jag blev nedbrottnad. Jag kan inte med ord beskriva hur det känns när det kommer in tre till fyra personer i ens rum och brottar ner en, håller fast en mot golvet. Den totala paniken. Alla andra tjejer som står och tittar på en. Skammen. Det finns inte ord för vad det gör med ens psyke. Det är den värsta formen av våld, när de brottar ner en.”

Fru talman! Det som Javiera beskriver får mig verkligen att rysa. Det hon beskriver är hur en avskiljning ofta kan gå till. Är det verkligen så här som vi ska behandla våra barn? Är detta en vård och behandling eller omsorg av barn som vi tycker ska få förekomma i statlig regi? Det tycker inte jag, och det tycker inte heller Centerpartiet. Om vi ska få ett stopp på våldet måste vi få ett stopp på avskiljningarna, och vi måste utbilda vår personal på riktigt.

Det finns inte någon annan vård- och omsorgsverksamhet som använder sig av reglerade avskiljningar på det sätt som man gör på Sis. Kan ni tänka er rubrikerna som hade blivit om man använt sig av metoden inom exempelvis demensvården och med våld avskilt till exempel en äldre demensdam och sagt att anledningen var att hon var aggressiv eller utåtagerande? Inom demensvården är detta strängeligen förbjudet. Där använder man sig av andra metoder för att avleda, lugna ned och trösta. Hur kan det egentligen komma sig att vi accepterar att sådana här metoder används mot våra barn på Sis?

Avskiljningar handlar alltså inte bara om att en ungdom skiljs från övriga. När ett barn eller en ungdom som är upprörd, arg eller ångestfylld ska förflyttas från plats A till plats B, om han eller hon inte vill det för man vet att man kommer att bli avskild, krävs det ofta någon form av våld. Våldet kan bestå av nedläggning på golvet, benlås, fasthållning av armar och metoder och grepp som orsakar smärta.

Fru talman! År 2018 fick Sis ett uppdrag att presentera en plan för hur avskiljningarna ska minska och på sikt upphöra. Tyvärr kunde vi fram till 2020 se det motsatta, då avskiljningarna i stället ökade. Och de som drabbas mest är de yngsta barnen, flickor och barn med funktionsnedsättningar.

Av de avskiljningsbeslut som fattades under 2020 rörde 40 beslut barn placerade enligt lagen om slutna ungdomsvård och 1 500 beslut rörde barn placerade enligt lagen om vård av unga.

Om du är en tolvårig flicka med någon funktionsnedsättning är risken stor att du blir utsatt för avskiljning och utsätts för våld. Om du däremot är en 17-årig pojke, gängkriminell och dömd för ett grovt brott, är risken att bli utsatt för avskiljning försvinnande liten. Avskiljningar måste, som ni förstår, upphöra så fort som det bara går.

Den andra delen, fru talman, som jag vill ta upp i mitt anförande handlar om att vi vill ge barnen som vårdas inom Sis en fristående och oberoende klagomålsfunktion. I vanliga fall när du som vuxen har kontakt med en myndighet får du ofta en länk eller en upplysning som säger: Hit kan du vända dig om du har klagomål. Du klickar på länken, fyller i ditt ärende och väntar på svar. Men som barn på Sis är det inte lika enkelt. Där finns en rad olika delar som du måste hålla koll på. Om du vill anmäla våld ska

du göra det till polisen. Har du klagomål kring isolering ska du vända dig till förvaltningsrätten. Om du vill anmäla kränkningar är det tillsynsmyndigheten som du ska vända dig till. Om du dessutom vänder dig till fel myndighet får du ingen prövning, utan då får du till svar att du måste vända dig till rätt instans.

För barn är detta ohållbart. Därför vill vi i Centerpartiet införa en fristående klagomålsfunktion som kan hjälpa våra barn och ungdomar att faktiskt framföra sin klagan och anmäla.

Som barn på Sis kan du inte ta en paus. Sis och verksamheten som bedrivs där är barnens vardag. De befinner sig där just i denna stund, när vi står och talar här i denna kammare. Det är deras trygghet som vi måste stärka, och vi måste göra det nu.

Naturligtvis står jag bakom alla Centerpartiets reservationer, men för tids vinnings skull vill jag yrka bifall bara till reservation nr 14 om att införa en fristående klagomålsfunktion.

(forts. § 14)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.06 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2020

Punkt 2 (Skärpta krav på hållbarhet i AP-fondernas investeringsverksamhet)

1. utskottet
2. res. 1 (V)

Votering:

285 för utskottet

24 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 M, 55 SD, 28 C, 20 KD, 17 L, 13 MP

För res. 1: 23 V, 1 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 C, 4 V, 2 KD, 3 L, 3 MP

Prot. 2021/22:34

25 november

*Vård av unga vid
Statens institutions-
styrelses särskilda
ungdomshem*

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU9 Anpassningar av svensk lag till EU:s förordningar om Schengens informationssystem

Punkt 2 (Tydligare kriterier för återkallelse av uppehållstillstånd)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

285 för utskottet

24 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 M, 55 SD, 28 C, 20 KD, 17 L, 13 MP

För res. 1: 23 V, 1 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 C, 4 V, 2 KD, 3 L, 3 MP

Punkt 3 (Användning av SIS-regelverkets möjligheter till kontroll)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

254 för utskottet

55 för res. 2

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 M, 28 C, 23 V, 20 KD, 17 L, 13 MP, 1 -

För res. 2: 55 SD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 C, 4 V, 2 KD, 3 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU6 Åtgärder för att rädda fiskbestånden i Östersjön

Punkt 1 (Utflyttning av trålgränsen)

1. utskottet

2. res. 1 (KD)

Votering:

289 för utskottet

20 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 M, 55 SD, 28 C, 23 V, 17 L, 13 MP, 1 -

För res. 1: 20 KD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 C, 4 V, 2 KD, 3 L, 3 MP

Punkt 6 (Förvaltningen av skarv)

1. utskottet
2. res. 2 (V, MP)

Votering:

272 för utskottet

37 för res. 2

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 M, 55 SD, 28 C, 20 KD, 17 L

För res. 2: 23 V, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 C, 4 V, 2 KD, 3 L, 3 MP

Prot. 2021/22:34

25 november

Bordläggning av

förslag till

statsminister

Punkt 7 (Förvaltningen av säl)

1. utskottet
2. res. 3 (V, MP)

Votering:

272 för utskottet

37 för res. 3

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 M, 55 SD, 28 C, 20 KD, 17 L

För res. 3: 23 V, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 10 S, 8 M, 7 SD, 3 C, 4 V, 2 KD, 3 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU7 Bättre uppföljning av läkemedel för djur

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU4 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2020

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 13 Bordläggning av förslag till statsminister

Anf. 41 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! Enligt 6 kap. 4 § första stycket regeringsformen ankommer det på mig att för riksdagens godkännande lämna förslag till ny statsminister.

I går godkände riksdagen mitt förslag att utse Magdalena Andersson, Socialdemokraterna, till statsminister. Hon avsåg att bilda en regering bestående av företrädare för Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Senare samma dag överlämnade hon en begäran om entledigande från befattningen som statsminister, som jag godkände.

Jag har i dag samrått med företrädare för varje partigrupp inom riksdagen och överlagt med de vice talmännen samt informerat statschefen. Jag föreslår nu att riksdagen till ny statsminister utser Magdalena Andersson,

Bordläggning

av förslag till

statsminister

Socialdemokraterna, som avser att bilda en regering bestående av företrädare för Socialdemokraterna.

Detta förslag bordlades.

Jag vill samtidigt informera kammaren om att förslaget kommer att bordläggas en andra gång i morgon och att omröstningen kommer att ske vid ett sammanträde måndagen den 29 november kl. 13.00.

§ 14 (forts. från § 11) **Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem** (forts. SoU6)

Anf. 42 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! För oss i Vänsterpartiet är det självklart att varje barn ska ha rätt till en fin uppväxt och att vi ska göra allt i vår makt för att det ska bli så bra som möjligt, oavsett barnets bakgrund. Vi som samhälle har avgivit ett löfte att vi, när barnets egna föräldrar inte kan, ska träda in och ta över detta ansvar och att vi ska ge barn och unga en bättre tillvaro. Men så ser det inte alltid ut i dag. Vivet att det finns barn som far riktigt illa i samhällets omsorg.

Trots att vi har lyft fram missförhållanden inom Sis under många år har bristerna inte åtgärdats. Konsekvenserna har alla de tjejer som varit placerade på Björkbacken fått betala, de som for så illa att hela institutionen fick stängas. Nästa gång var det de unga på Nerebys tur. Och bakom varje misslyckande är det barn som råkat fruktansvärt illa ut och kanske fått men för resten av livet. Det är barn och unga för vilka staten har blivit en orsak till deras trauman.

Ett enigt utskott krävde därför att regeringen skulle agera kraftfullt och redovisa vilka insatser man tänker vidta för att åtgärda bristerna. Tyvärr gav inte detta helt vad vi hade önskat, och därför har vi den här debatten i dag. Vi delar den bild som har getts här i dag om att visst förbättringsarbete har gjorts. Men vi är fortfarande mycket oroade.

Fru talman! Precis som vi har hört här i dag har vi en situation där avskiljningarna ökar för de yngsta flickorna, alltså barn så unga som tolv år som vi har lovat att hjälpa. Det är dem som vi hanterar med våld. Det handlar alltså inte om de äldre killarna. Trots att regeringen tidigare har aviserat att avskiljningarna måste minska avskildes de yngsta flickorna över 400 gånger förra året. När det gäller de betydligt äldre LSU-dömda pojkarna var antalet 42.

Regeringens skrivelse vittnar om en ansvarsförskjutning. Att barn utsätts för våld sägs bero på den svåra målgruppen och deras komplexa problematik. De barn som alltså har störst hjälpbehov och minst makt får bära skulden för att vi vuxna inte klarar av att hjälpa dem.

Att regeringen har med följande mening i skrivelsen är tyvärr talande: Det har framkommit vittnesmål om att barn och unga, både flickor och pojkar, som befinner sig på statliga ungdomshem har utsatts för sexuella övergrepp och trakasserier. Regeringen följer utvecklingen när det gäller dessa missförhållanden.

Regeringen säger att man ska följa utvecklingen. Vi menar att övergreppen måste stoppas. Vi kräver att regeringen i skarpa ordalag uttrycker att detta aldrig mer ska få hända. Alla annat är faktiskt helt oacceptabelt.

Fru talman! Förra månaden lanserade Childhood och Barnrättsbyrån rapporten ...och jag kunde inte andas. Jag hoppas att ni som inte var med på lanseringen har fått den i dag. Det är en gedigen rapport där man har velat undersöka i vilken omfattning barn på Sis utsätts för våld i samband med avskiljning och hur detta våld ser ut. Resultatet är skrämmande. Placerade barn och unga utsätts för våld i samband med avskiljningar när personalen använder de metoder som de har utbildats i. Det är alltså en accepterad del av arbetet. Våldet – de nedläggningar som används – har ofta lett till andnöd, kroppsskada och traumatisering. Sis använder enligt rapporten alltså metoder vilkas syfte faktiskt är att åsamka smärta.

Därför blir jag bekymrad när regeringen lyfter fram dessa metoder som positiva. Det verkar som om regeringen saknar kunskap om vad dessa metoder faktiskt innebär. Flickor i Sis vård har ofta erfarenhet av sexuella övergrepp och våld. Att utsättas för våld av personal leder till att de får återuppleva trauman, men nu i stället i statlig regi. Det kan sällan vara en effektiv väg till läkning.

Vi i Vänsterpartiet har skrivit en omfattande motion som svar på regeringens skrivelse. Med våra förslag vill vi visa på de brister som vi ser och på det omtag som vi anser att regeringen måste göra.

Det ska vara ett minimikrav att varje barn ska få den vård och behandling som det har rätt till och att insatserna ska utgå från forskning och beprövad erfarenhet. De som arbetar med våra unga ska självklart också ha en trygg arbetsmiljö, som vi menar att de får om myndigheten ger dem rätt uppdrag, verktyg och förutsättningar.

Vår bestämda uppfattning är att om vården ska vara fri från våld måste nya arbetssätt utvecklas. Därför kräver vi att ett arbete påbörjas för att fasa ut avskiljningar och att metoder som riskerar att bidra till fysisk konfrontation och till våld ersätts med nya och mer moderna arbetssätt.

Med tanke på att vi under så lång tid har fått rapporter om allvarliga brister måste det finnas fungerande system när någonting går fel. Institutionerna behöver i högre grad granskas av en extern part. Barn som är placerade har en mycket begränsad möjlighet att få sin sak prövad. För oss i Vänsterpartiet är det av yttersta vikt att varje barn har en klagofunktion som är anpassad efter deras behov och som ger rättssäkerhet.

Fru talman! Ingen kommer någonsin att kunna säga att vi inom politiken inte visste och att vi som faktiskt har makten att förändra inte hade vetskap om vad unga i samhällets vård blev utsatta för. Vi vet. Vi har fått det rapporterat på längden och på tvären. År ut och år in har fall efter fall uppdragats. Tunga barnrättsorganisationer som Bris, Rädda Barnen, Childhood och Barnrättsbyrån har larmat. IVO har larmat, JO har larmat, FN-kommittén har larmat. Vi vet.

Det är därför som vi måste agera nu, så att vi i stället får en barn- och ungdomsvård som är i världsklass och som vi kan vara trygga med och som ger våra unga de bästa förutsättningarna. Därför kommer vi i Vänsterpartiet inte att ge oss innan vi får verklig förändring. För ingen ska kunna säga i mitt eller i mitt partis namn att vi inte försökte och att vi inte gjorde allt som stod i vår makt för att skapa en barn- och ungdomsvård

som var den bästa tänkbara. Vi inom politiken, vi som har makten, är skyldiga att göra allt vi kan för att få ungdomarna på fötter igen.

Även om vi inte fick majoritet för alla våra förslag har vi i alla fall enats om två. Ett av dem är att regeringen ska återkomma med en ny skrivelse. Det har vi hört om här i dag. Jag tror och hoppas att vi i socialutskottet till dess kan hitta vägar att öka tempot för en bättre barn- och ungdomsvård. Låt oss påbörja arbetet nu, så att vi kan få igenom de förändringar som krävs för att få bukt med brister och missförhållanden och i stället ge våra barn och unga det stöd som de har rätt till.

Jag yrkar bifall till reservation 9.

Anf. 43 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Jag står bakom alla reservationer från Liberalerna men yrkar bifall endast till reservationerna 1 och 9.

Nu står jag här för tredje gången på ett år och upprepar samma saker. Men repetition är som bekant all kunskaps moder. Så nu säger jag det igen: Statens institutionsstyrelse är en myndighet som har havererat, och det är socialminister Lena Hallengren ytterst ansvarig för.

Nu ska jag på ett systematiskt och pedagogiskt sätt försöka gå igenom grunden för detta påstående.

För det första: Flera avdelningar på Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem har stängts ned på grund av allvarliga missförhållanden, provocerat våld från personal, avskiljningar utan lagstöd och andra typer av kränkningar bara det senaste året.

För det andra: Inspektionen för vård och omsorg har riktat allvarlig kritik mot Sis, och Justitieombudsmannen levererade förra veckan svidande kritik mot Sis för oförsvarligt våld, vid sin föredragning av ämbetsberättelsen i konstitutionsutskottet.

För det tredje: FN:s kommitté mot tortyr och FN:s barnrättskommitté uppmanar Sverige att avskaffa avskiljningar. Lena Hallengren menar att det är naivt att tro att barnen kan vårdas utan avskiljning som metod.

För det fjärde: Alla stora barnrättsorganisationer kräver att avskiljningar ska avskaffas. Och de gör det med forskning och expertis i ryggen. Antagligen är det dem Lena Hallengren kallar naiva.

För det femte: Medierna har fortlöpande rapporterat om missförhållanden och kränkningar på ungdomshemmen. Skandalrubrikerna har varit otaliga.

För det sjätte: I barnrättsbyråns och Childhoods rapport *...och jag kunde inte andas*, en granskning av våld mot barn på de statliga ungdomshemmen, blir det tydligt att fyra av fem barn som avskiljs utsätts för våldsanvändning och att personalen i en betydande del av fallen provocerar fram de fysiska ingripandena – inte barnen själva. Avskiljning används på ett slentrianmässigt sätt som i stor utsträckning kan vara olagligt.

För det sjunde: En samlad expertis av läkare, jurister, forskare och professorer underkänner helt de förklaringsmodeller och arbetssätt som kopplas till våldet. Sis arbetar med utdaterade metoder som i stor utsträckning kan sakna lagstöd.

Till sist vill jag säga att om du är flicka, tolv år gammal och har ett autismspektrumtillstånd är risken att du ska utsättas för fysiska fasthållningar och isolering på Sis institutioner allra störst. Då är risken att du ska få blåmärken, panik över att inte kunna andas och trauman för livet allra

störst. Låt det sjunka in! Det handlar inte om gängkriminella pojkar och unga män med stort våldskapital. De avskiljs i stort sett inte alls.

Fru talman! Repetition är all kunskaps moder. Jag säger det igen: De fysiska ingripandena inom Sis innebär kontroll med fysisk smärtpåverkan. Skaderisken är hög och lidandet stort. Och experter inom tvångsvård avfärdar metoden som såväl oetisk som ineffektiv.

Så här kan vi inte ha det. En myndighet som handskas så ovarsamt med tvångsmedel är en myndighet som har havererat. För det är Lena Hallengren ansvarig.

Barn är ingens ägodel, men de är allas ansvar, inte minst vårt ansvar här i kammaren. Jag vägrar att tro att vi i den här kammaren, som sitter på makt och mandat, ska tillåta att det pågår, rakt framför våra ögon. Jag vill tro bättre om Sveriges riksdag än att våldet mot de här barnen försvaras. I den här kammaren får vi aldrig låta det gå inflation i människovärdet. De barn vi pratar om i dag ska ha samma rättigheter och skydd mot våld som alla andra.

Jag uppskattar vårt samarbete i socialutskottet. Vi gör allt för att driva regeringen framför oss.

Barnrättsbyråns rapport visar att en ansenlig del av besluten om tvångsmedel kan sakna stöd i lag. Det är mycket allvarligt och borde leda till ramaskri men framför allt till ett tydligt agerande från det ansvariga statsrådet och regeringen. Föreställ er en liknande felmarginal inom Polis- eller Åklagarmyndigheten.

Det är hög tid att sluta legitimera avskiljningar, som leder till att barn får tänderna utslagna, frakturer, leddskador och psykiska trauman. Om en förälder agerar på samma sätt är det skäl för att förlora vårdnaden. Nu sker det i statens namn.

Avskiljningar är våld med lagligt stöd om rekvisiten är uppfyllda. Men hur lagligt det än är rimmar det illa med barnkonventionen och att ”inget våld mot barn är motiverat.” Hur är det möjligt att denna kammare inte med självklarhet avskaffar avskiljningar, för alla de ofria, maktlösa och utsatta barnens bästa?

Vi i denna kammare bär ett ansvar för att barn på Sis, statens, låsta boenden ska behandlas med respekt för människans inneboende värdighet och på ett sätt som beaktar behoven hos barnet. Ett frihetsberövat barns hälsa och grundläggande säkerhet får dessutom aldrig äventyras.

Nej, det som regeringen redovisar i sin skrivelse duger inte. Åtgärderna är långt ifrån tillräckliga. En myndighet som har havererat kräver betydligt mer än så. Liberalerna har varit tydliga med och krävt att en haverikommission ska tillsättas för att på djupet utreda missförhållanden och brister inom Sis verksamheter. Det går inte att lappa och laga ett totalt haveri. Handlingsförlamningen kan inte målas över. För lite, för sent kan inte heller målas över. Barns och ungas utsatthet i statens vård kan inte målas över.

Fru talman! Kampen för de utsatta finns i liberalismens dna. Barn och unga som för andra är osynliga görs synliga av liberaler. I Liberalernas Sverige finns inga privilegierade eller tillbakasatta, inga kelgrisar eller styvbarn. Liberaler kämpar för var och en. Där ofriheten finns, där finns vi.

Avskaffa avskiljningar! Tillsätt en haverikommission! Barns liv går inte i repris. Våld löser inget.

Jag blir lite förvirrad när ledamoten Yasmine Bladelius talar om att regeringen tycker att det här är viktigt. Det är ju under perioden efter att GD för myndigheten, som regeringen har utsett, som avskiljningarna har ökat. Ta bara det här som har framkommit i senaste rapporten som exempel när det gäller att det för en tredjedel saknas lagligt stöd.

I fråga om att vi vill göra mycket blir det svårt att beskriva för varje enskilt barn som just i dag utsätts för det här att vi förbereder för att barn i framtiden ska kunna få det skydd och stöd som de har behov av och rätt till.

Jag tror inte att någon tycker att det här känns okej. Men det är först när vi sätter ned foten och vågar agera som en skillnad kan komma till stånd. Flera har varit inne på det; det räcker inte att ha en viljeriktning. Det är ovärdigt hela vårt land att de allra mest utsatta barnen befinner sig i den situationen och med vår vetskap.

Anf. 44 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamot Blom, för ditt anförande och för ditt engagemang för barns och ungas rätt till en trygg och säker uppväxt!

Jag ville vara tydlig i mitt anförande. Jag vill passa på att vara tydlig också nu, fru talman. Det är och måste vara vår, regeringens, den här riksdagens kammars och riksdagens socialutskotts ambition att få ett stopp på avskiljningar.

Precis som ledamoten Blom säger är det inte de utåtagerande pojkarna, de unga kriminella killarna inom Sis verksamhet, som avskiljs. Det är de unga flickorna som avskiljs. När jag pratar med anställda inom Sis verksamhet om det här och frågar varför man använder avskiljningar i de situationerna är svaret ganska entydigt. Det finns inget alternativ, enligt dem. De har inte verktyg och möjlighet att möta de intagna flickorna på något annat sätt. De vet inte hur de ska agera.

Fru talman! Där tycker jag att problematiken ligger. Där måste vi erkänna att vi inte har lyckats. Vi och myndigheten måste naturligtvis se till att de som arbetar inom verksamheten har andra metoder att använda och ta till i de situationerna. Det som görs nu är inte tillräckligt. Därför är vi också tydliga med att det måste få ett stopp på sikt. De som arbetar inom verksamheten måste få de verktyg som krävs för att hantera det på andra vis.

Anf. 45 JUNO BLOM (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamot Yasmine Bladelius! Jag tror på det du säger. Jag känner att det finns en äkthet i det du säger. Problemet är att statsrådet Lena Hallengren alltid lyser med sin frånvaro i kammaren när vi ska debattera de här frågorna. Då får andra föra talan.

Jag har själv haft samtal med statsrådet om olika frågor som gäller barn. Jag tänker att mycket hänger ihop. Även innan vi tog utskottsinitiativet för att se över lagstiftningen som rör LVU, för att stärka barnets bästa, var det i de samtal jag förde med statsrådet Lena Hallengren helt omöjligt. Jag hade verkligen en vädjan. Vi hade ju ett samarbete inom ramen för januariavtalet. Då handlade det mycket om att våga ifrågasätta föräldrarätten och koppla på både skyldigheter och ansvar men framför allt att stärka barnrättsperspektivet.

Även de pojkar, de unga killar, som är dömda för allvarlig brottslighet är ett uttryck för ett enormt misslyckande från samhällets sida. Det är barn vars drömmar släcks alldeles för tidigt, barn som växer upp med våld i hemmet och som inte får de insatser som krävs. Jag tror inte att något barn eller någon ung person kommer att ändra sitt beteende, om det är kanske just våld som är det stora problemet, om de sedan utsätts för våld från statens sida.

Ledamoten säger att det finns metoder som man kan pröva och som är beprövade på andra ställen, vilket forskare också ger uttryck för. Men så länge vi tillåter avskiljning tror jag inte att det blir nödvändigt att vidta de kraftiga åtgärder som krävs för att se till att den nödvändiga kompetensen verkligen finns. Det här är faktiskt en fråga om organisation, ledarskap och kultur men framför allt om vårt ställningstagande vi gör.

Anf. 46 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Juno Blom för svaret på min replik.

Jag kan naturligtvis inte svara för ledamoten Bloms interna samtal med statsrådet. Jag kan dock försöka svara på varför statsrådet inte är här i dag. Det kan bero på att vi ännu inte har någon regering och att statsrådet därför inte kan vara här och ta debatten. Jag vet att statsrådet brinner för frågorna och gärna talar om dem. Hon har även uttalat sig för att avskiljningar på sikt ska upphöra.

Det socialdemokratiska arbetarepartiet är tydligt i dessa frågor. Vi vill att avskiljningar ska upphöra på sikt. Vi vill också se att de förändringar som nu har påbörjats och som pågår inom verksamheten leder till andra metoder som kan hantera dessa situationer och hjälpa dem som är anställda inom Sis att kunna hantera situationerna på annat sätt än att behöva ta till avskiljningar.

Precis som ledamoten Blom säger spelar det naturligtvis ingen roll om det handlar om unga flickor eller kriminella unga män som utsätts. Det är en traumatisk upplevelse. Jag tror att det är en traumatisk upplevelse för såväl de intagna som den anställda som tvingas ta till dessa åtgärder för att han eller hon känner att det kanske inte finns verktyg att hantera det hela på något annat vis.

Vi har ett omfattande arbete kvar att göra. Jag är övertygad om att vi är överens om att vi måste fortsätta arbeta aktivt med frågorna framöver.

Anf. 47 JUNO BLOM (L) replik:

Fru talman! Jag misstror inte ledamotens intentioner. Att det är kaos i regeringen igen är däremot ett annat stort problem. För mycket kraft läggs på andra frågor än att lösa samhällsproblem. Men det har ju inte varit kaos hela tiden. Även om det framstår som att det har varit kaos hela tiden har statsrådet haft möjlighet att komma hit vid tidigare tillfällen. Det vore bra att ha ett samtal med den det berör.

Framför allt handlar det här om sättet att se på barn. Det gäller även barn med autismspektrumtillstånd som egentligen har rätt till LSS enligt personkrets 1. De placeras på statens låsta boenden eftersom man successivt har monterat ned LSS. Det gör att barnen inte får den hjälp de har rätt till och behov av. De får inte de insatser som krävs för att möta deras unika behov.

I dag diskuterar vi Sis. Flera har varit inne på att det är en sista anhalt. Men när alla andra anhalter totalt misslyckats placeras allt fler barn där.

Både statsrådet och generaldirektören borde älska oss som kämpar för att ge dessa barn andra möjligheter. Om jag hade varit generaldirektör på Statens institutionsstyrelse hade jag stått med plakat utanför och frågat vad ni gör för att jag ska kunna driva en verksamhet i den linje som verkligen respekterar det enskilda barnet i dess utsatthet.

Barns liv går inte i repris. Det sa jag också tidigare. De barn som just nu befinner sig i denna utsatthet blir inte glada över att vi förbereder oss och letar efter metoder, utan här krävs ett tydligt ställningstagande. Jag hoppas att du, Yasmine Bladelius, skickar med det till det ansvariga statsrådet, som inte dök upp här.

Anf. 48 NICKLAS ATTEFJORD (MP):

Fru talman! Ibland går hjärtat sönder när man tar del av de vittnesmål från barn som har omhändertagits av staten. Det handlar om barn och ungdomar som ofta hör till samhällets allra sköraste och som många gånger sedan tidig ålder har blivit svikna av vuxenvärlden.

Jag vill börja mitt anförande med att läsa upp ett stycke ur en berättelse från ett av dessa barn. Den återfinns i den rapport från Barnrättsbyrån som nämnts tidigare, *...och jag kunde inte andas*.

”När jag kom dit var alla jättegglada, de välkomnade mig fast jag varit på rymmen i tre veckor. Personalen var inte auktoritära personer som satte sig över mig, de gav mig en chans att göra mig delaktig i alla beslut som togs. De lät mig behålla min kontroll. Det gjorde jätteskillnad i hur jag bemötte dem. Det sätt jag tidigare blivit behandlad gjorde att jag inte hade några spårar, att jag fick utbrott. De hade makt och jag hade ingen kontroll, och de brottade ner och höll fast mig. På det här ungdomshemmet frågade de mig ’får jag ge dig en kram?’. Det var personer som ville ha mig där, som tyckte om mig och hade längtat efter mig. Det gör stor skillnad. När jag fick en panikattack där en gång och slog sönder saker på mitt rum så tittade en personal på mig och frågade ’kommer du göra dig illa?’, ’Nej’ svarade jag. ’OK, då låter jag dig vara i fred’. När paniken lagt sig kom hon in, tröstade mig och satt vid min sida. Det var första gången jag fick uppleva att jag fick utrymme att bara vara. Utan att bli straffad. Har man inte upplevt det förut, att bli förstådd och omfamnad, då betyder det allt. Efter det fick jag inga utbrott. Jag hade ingen avskiljning där på ett år. De gjorde ett val att inte utsätta oss barn för det.”

Fru talman! Jag önskar att denna berättelse var en berättelse som vi fick höra från alla barn som omhändertagits av staten. Den visar vikten av att bemöta barn med respekt och inte kränka dem. Men så är det inte. Berättelsen är lite av ett unikum i rapporten. I stället finns redogörelser om övergrepp, som tagits upp här i debatten. Det har funnits övergrepp inom Statens institutionsstyrelse under många år.

Listan över områden som behöver förbättras inom Sis är lång. Listan över förslag och initiativ från socialutskottet, riksdagen och regeringen är också lång. Där finns efterlängtade initiativ som ska höja kvaliteten och inte minst leda till en kompetensutveckling för dem som jobbar inom Sis.

Sis skapades i början av 1940-talet. Vissa saker är sig lika sedan den tiden. Andra saker är sig inte alls lika. En grupp som inte fanns eller inte var lika vanlig i början av 1900-talet är flickor med svårt självskadebeteende, som tagits upp tidigare i debatten. De fanns säkert men de togs i alla fall inte om hand av statens låsta institutioner.

Det här är en grupp som rimligen borde få sitt stöd och sin behandling och vård inom regionens barn- och ungdomspsykiatri. Jag är, fru talman, en varm anhängare av det kommunala och regionala självstyret, men det innebär inte att det inte ska kritiseras när det finns fog för det. I detta fall finns det skäl till väldigt hård kritik. Regionerna tar inte sitt ansvar för denna patientgrupp.

I viss mån kan det handla om politiska prioriteringar, men jag tror inte att det gör det här. Jag tror att det delvis handlar om ett tjänstemannavälde och om ryggradslösa direktörer.

År 2018 tog Västra Götalandsregionens hälso- och sjukvårdsdirektör ett initiativ för att tillskapa en nationell högspecialiserad enhet för personer, framför allt flickor, med självskadebeteende.

Frågan hanterades och stämde av på SKR:s hälso- och sjukvårdsdirektörsnätverk. En del regioner tyckte att det här var en lämplig åtgärd, bland annat Halland. Stort tack till dem! Men majoriteten av regionerna tackade nej, och den här enigheten tillskapades inte. Här är pudelns kärna lite grann. Varje region har inte tillräckligt stort underlag för att ha de här enheterna, utan det här är nationellt. Regionerna behöver ta hand om det. Jag hoppas att utskottet i sin framtida hantering av detta poängterar vikten av att Sveriges regioner tar hand om de här barnen och tillgodoser deras vårdbehov.

Fru talman! Jag besökte ett av de här hemmen före debatten och möttes av väldigt engagerad personal. Det värmdde mig, för mycket av nyckeln till hur barn lyckas tillgodogöra sig den behandling och den vård de erbjuds på de här hemmen ligger i personalens kompetens. Därför är det angeläget och viktigt att utbildningen och insatserna för att höja utbildningen har påbörjats, att nyanställda till exempel får handledare som hjälper dem och att man har ett ordentligt introduktionspaket.

Det har varit lite turbulenta dagar i svensk politik. Miljöpartiet meddelade i går att vi lämnar regeringen. Som ett resultat av det håller jag just nu troligen mitt sista anförande i den här talarstolen för den här mandatperioden. Jag är ju ersättare för en statssekreterare. Det har varit en ynnest att få representera mina väljare här och att få jobba med er i utskottet och ta del av ert engagemang och er kunskap. Jag hoppas verkligen att ni fortsätter i samma anda och att ni tar emot den som ersätter mig lika varmt som jag själv blev mottagen.

Även om det står i justeringen från utskottet att jag och Miljöpartiet inte står bakom reservation 9 vill jag här i talarstolen i kammaren säga att vi har för avsikt att stå bakom reservation 9, vilket innebär att vi vill att avskiljningar upphör så fort som möjligt inom Statens institutionsstyrelse.

(Applåder)

(ANDRE VICE TALMANNEN: Tack för din period här i Sveriges riksdag!)

Prot. 2021/22:34
25 november

*Vård av unga vid
Statens institutions-
styrelses särskilda
ungdomshem*

Anf. 49 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill framför allt vända mig till ledamoten Attefjord, som på ett utomordentligt sätt kom in i utskottet i våras. Att börja arbetet när allt är digitalt är verkligen inte enkelt. Vi är glada att vi har fått lära känna dig. Du har inte minst tagit med alla de kunskaper du har från ditt arbete och allt ditt engagemang från Västra Götalandsregionen. Det har gjort att vi har lärt oss mer.

Låt mig också personligen få tacka för det besked du gav alldeles i slutet av ditt anförande. Det värmer extra att du gav detta besked gällande avskiljningar och de åtgärder vi vill vidta framöver.

Varmt tack för det du har gjort i utskottet! Vi önskar dig allt gott framöver. Vi vet nu också att vi har en bundsförvant i Västra Götalandsregionen. Det känns bra.

Anf. 50 NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för de varma orden. Jag kommer i framtiden att sitta klustrad framför *Forum* på SVT och följa debatterna som ni har framgent. Vi får se vad som händer efter valet. Jag kanske kommer tillbaka. Vi är ju bra på återvinning i vårt parti.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 1 december.)

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2021/22:64 Etisk granskning av forskning – en övergångsbestämmelse som avser kliniska läkemedelsprövningar

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.05.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 29 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.06,
av talmannen därefter till och med § 13 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Val av ställföreträdande justitieombudsman	1
§ 2 Justering av protokoll.....	1
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning	2
§ 5 Ärende för hänvisning till utskott	2
§ 6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2020	2
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU6.....	2
Anf. 1 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	2
Anf. 2 JOAKIM SANDELL (S).....	4
Anf. 3 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik.....	5
Anf. 4 JOAKIM SANDELL (S) replik.....	5
Anf. 5 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik.....	6
Anf. 6 JOAKIM SANDELL (S) replik.....	6
(Beslut fattades under § 12.).....	7
§ 7 Anpassningar av svensk lag till EU:s förordningar om	
Schengens informationssystem	7
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU9.....	7
Anf. 7 ADAM MARTTINEN (SD).....	7
Anf. 8 TONY HADDOU (V).....	8
Anf. 9 MARIA STRÖMKVIST (S)	9
Anf. 10 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	10
Anf. 11 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	11
(Beslut fattades under § 12.).....	13
§ 8 Åtgärder för att rädda fiskbestånden i Östersjön.....	13
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22:MJU6	13
Anf. 12 ELIN SEGERLIND (V)	13
Anf. 13 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	16
Anf. 14 MARIA GARDFJELL (MP).....	17
Anf. 15 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	20
Anf. 16 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	20
Anf. 17 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	20
Anf. 18 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	21
Anf. 19 MARKUS SELIN (S).....	21
Anf. 20 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	23
Anf. 21 MARKUS SELIN (S) replik	24
Anf. 22 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	24
Anf. 23 MARKUS SELIN (S) replik	24
Anf. 24 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	25
Anf. 25 MARKUS SELIN (S) replik	25
Anf. 26 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	25
Anf. 27 MARKUS SELIN (S) replik	26
Anf. 28 BETTY MALMBERG (M).....	26
Anf. 29 RUNAR FILPER (SD).....	28
Anf. 30 ULRIKA HEIE (C)	31
Anf. 31 JAKOB OLOFSGÅRD (L)	32
(Beslut fattades under § 12.).....	34

§ 9 Bättre uppföljning av läkemedel för djur	34
Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU7	34
(Beslut fattades under § 12.)	34
§ 10 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2020	34
Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU4	34
(Beslut fattades under § 12.)	34
§ 11 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem	34
Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU6	34
Anf. 32 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	34
Anf. 33 YASMINE BLADELIUS (S)	36
Anf. 34 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	38
Anf. 35 YASMINE BLADELIUS (S) replik	38
Anf. 36 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	39
Anf. 37 YASMINE BLADELIUS (S) replik	39
Anf. 38 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	40
Anf. 39 LINDA LINDBERG (SD)	41
Anf. 40 SOFIA NILSSON (C)	43
(forts. § 14)	45
Ajournering	45
Återupptaget sammanträde	45
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	45
FiU6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2020	45
JuU9 Anpassningar av svensk lag till EU:s förordningar om Schengens informationssystem	46
MJU6 Åtgärder för att rädda fiskbestånden i Östersjön	46
SoU7 Bättre uppföljning av läkemedel för djur	47
SoU4 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2020	47
§ 13 Bordläggning av förslag till statsminister	47
Anf. 41 TALMANNEN	47
§ 14 (forts. från § 11) Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem (forts. SoU6)	48
Anf. 42 MAJ KARLSSON (V)	48
Anf. 43 JUNO BLOM (L)	50
Anf. 44 YASMINE BLADELIUS (S) replik	52
Anf. 45 JUNO BLOM (L) replik	52
Anf. 46 YASMINE BLADELIUS (S) replik	53
Anf. 47 JUNO BLOM (L) replik	53
Anf. 48 NICKLAS ATTEFJORD (MP)	54
Anf. 49 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	56
Anf. 50 NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik	56
(Beslut skulle fattas den 1 december.)	56

§ 15 Bordläggning.....	56	Prot. 2021/22:34
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.05.....	56	25 november
